

בסייעתא דשמיא

שלילת גידול "בלורית" חומרא בעלמא או איסור ע"פ דין?

מאת

משה ניסן ווינער

לזכות נכדי היקר

הבחור **יעקב עמנואל** נ"י

לרגל יום הולדת השלישי וגזיזת השערות - ("אפשערעניש") שלו*
ביום הילולא דרשב"י ל"ג בעומר תשע"ט

ולזכות הוריו

הו"ח אי"א נו"נ וכו' ר' אהרן יחזקאל שי

וזוגתו מנב"ת מרת חי' מושקא תחי'

וואגעל

השי"ת יהי בעזרם שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים
מתוך פרנסה בהרחבה ובמנוחת הדעת בגשמיות וברוחניות
(* ראה לקמן פ"ג: "איסור לאב לגדל בלורית לקטן".

מהדורה רביעית עם הוספות רבות

ל"ג בעומר, תשע"ט

בסייעתא דשמיא

**שלילת גידול "בלורית" –
חומרא בעלמא או
איסור ע"פ דין?**

מאת
משה ניסן וזינער

לזכות נכדי היקר

הבחור **יעקב עמנואל** נ"י

לרגל יום הולדת השלישי וגזירת השערות - ("אָפּשערעניש") שלו*

ביום הילולא דרשב"י ל"ג בעומר תשע"ט

ולזכות הוריו

הו"ח אי"א נו"נ וכו' ר' אהרן יחזקאל שי

וזוגתו מנב"ת מרת חי' מושקא תחי'

וואגעל

השי"ת יהי בעזרם שיגדלוהו לתורה ולחופה ולמעשים טובים

מתוך פרנסה בהרחבה ובמנוחת הדעת בנשמיות וברוחניות

(* ראה לקמן פ"ג: "איסור לאב לגדל בלורית לקטן".

מהדורה רביעית עם הוספות רבות

ל"ג בעומר, תשע"ט

Halachic Ramifications of Hair Styles for Men

Copyright © 2019
by Rabbi Moshe Wiener
3001 West 37th Street
Brooklyn, New York 11224-1479
hadrasponimzokon@gmail.com

All Rights Reserved
ISBN: 978-0-9909096-1-3

תשובות

ממרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א

הקונטרס הזה הי' למראה עיניו של מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א וזה אשר השיב לשאלותנו:

שאלה: האם כדאי להדפיס ולהפיץ חוברת הנוכחית בענין גידול הבלורית לאור ההלכה.

תשובה: כן. ⁹

שאלה: מהו שיעור אורך השערות האסור משום גידול בלורית.

תשובה: אין לו שיעור. אין לך קיצור 914

תוכן ענינים

תשובות ממרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א.....ג.

פרק א: טעמי האיסור

- א: בחוקותיהם לא תלכו.....ז.
- ב: חציצה בתפילין.....יב.
- ג: מביא לידי איסור שחץ וגאווה.....יח.
- ד: מביא את עצמו לידי הרהור ועבירה.....יט.
- ה: לא ילבש גבר שמלת אשה.....כא.
- ו: משום סכנה.....כב.
- ז: גורם להיכשל באיסור חילול שבת.....כג.
- ח: מכשיל את הנשים באיסור הרהור.....כה.

פרק ב: חומר האיסור

- אסור לקרותו לספר תורה.....כה.
- פסול להיות ש"ץ.....כה.
- מפני חומר האיסור - מותר להסיר הבלורית אפי' בר"ח, ספה"ע, בין המצרים, באבילות וחול המועד.....כו.
- תלמיד המגדל בלורית.....כח.
- חשש פסולי עדות.....כח.
- גידול בלורית כדי למצוא זווג.....כט.
- מרן החזו"א - סלד מאוד מהולכי בלורית.....כט.

פרק ג: איסור לאב לגדל בלורית לקמן.....ל

- דין בלורית לענין כיבוד אב.....לא.

פרק ד: "מנהג" גידול בלורית אצל (קצת) בני תורה

- הטעם שהעלימו גדולי ישראל עיניהם.....לג.
- עדות הפכית.....לד.
- מרן החפץ חיים: הטעם שלא מיחו על גידול בלורית בישיבות דליטא.....לד.
- ע"פ קפידותו של מרן החפץ חיים - לא גידלו בלורית.....לד.
- כל גדולי ישראל לא גידלו בלורית.....לד.
- בכל הישיבות (וכן בין בע"ב פשוטים) - לא נמצא אף אחד בבלורית.....לה.
- ראש פרעות אויב.....לה.
- בלורית - י"ל דאסור משום ואל תטוש תורת אמך.....לו.
- להתרחק מלהתחבר עם בחורים שמגדלים בלורית.....לו.
- גידול בלורית - לא מתשוקה להוסיף ביראת שמים.....לו.
- בימי קדם - היו הפרנסים באים לבית המדרש ומגלחין כל שער שלא כדין.....לו.

נספח: ההיזק הרוחני בגידול שערות ראש ארוכות

- בשיער דבקים כוחות הטומאה..... לח.
- הרשע - ראשו נטוי' בגיהנם..... לט
- גידול השערות - הוא דרך ניוול..... לט
- סלסול השערות - עושה רושם גדול בנפש..... לט
- ריבוי השערות - סימן לבעל חוטא..... מ
- שערות הראש גורם לגאווה ותאוה..... מ
- ריבוי השערות - סימן לקטנות השכל..... מ
- גידול בלורית - דבר מאוס..... מא
- התרשלותו של האב בגידול בלורית - גורם שבנו לא יקיים המצוות כראוי..... מא
- וואו איז דער אידישער שטאַלץ..... מב
- דברי סיוס..... מג
- השמטה: קרח הוא - טהור הוא..... מג

שליחת גידול "בלורית" – חומרא בעלמא או איסור ע"פ דין?

פרק א: טעמי האיסור

בענין גידול שער הראש כלפי פניו (הנק' בלשון בני"א "בלורית" או "טשופ" והיא קנצת שערות בחלק הקדמי של הראש, שער הראש שעל הפדחת), חששו הפוסקים מכמה בחינות הלכתיות. ומהן:

א: בחוקותיהם לא תלכו

"אין הולכין בחוקות העובדי כוכבים ולא מדמין להם ולא ילבש מלבוש המיוחד להם ולא יגדל ציצית ראשו כמו ציצית ראשם" (שו"ע יו"ד סקע"ח ס"א) "וכל העושה אחת מאלו וכיוצא בהן - לוקה" (רמב"ם הל' ע"ז פי"א ה"א).

ונחלקו הפוסקים מהו גידול שער האסור מדינא. הנה מדברי הב"ח וט"ז יו"ד ריש סקע"ח מבואר שדברי הרמב"ם אמורים גם לענין המשאיר בלורית מלפניו שכן דרך הגויים. וכן כתב הפרישה. וכן פסק להדיא המחצית השקל או"ח סכ"ז - הו"ד להלכה במשנה ברורה שם סקט"ו: "רע עלי המעשה אותן המגדלין בלוריתיהן. . . יש קצת איסור עמ"ש ביו"ד סי' קע"ח, ומיירי שם במקום הנחת תפלין של ראש. וכן העלה בשו"ת קרן לדוד (סטו מרה, תרפ"ט) חאו"ח ס"י שאיסור בלורית שמגדל שער כנגד פניו יש בו איסור מן התורה לדעת הרמב"ם, ועובר בלא תעשה שנאמר ובחוקותיהם לא תלכו (מדבריו שם: "בעוה"ר שכיחי קלי הדעת שאינם חשים לעשות כדת של תורה ומגדלין בלורית כדרך השחצנים בשערות גדולות במקום תפלין של ראש. . . עוברין בזה על לאו דבחוקותיהם לא תלכו כמבואר ביו"ד סקע"ח"). וכ"פ בשו"ת תרשיש שהם (פיעטרקוב, תרס"ב) חיו"ד סל"ח [אף דמיירי

א. בכל הבא לקמן הנה רוכזו הדעות והשקו"ט בענין גידול "בלורית" בס' "דא גזירת אורייתא" (בו יבואר את גודל חומר האיסור של 'הבלורית' מהפוסקים ראשונים ואחרונים ותשובות מאת הרבנים הגאונים ומורי צדק של ארצנו הקדושה" - נוסח ה"שער" - ירות"ו, תרצ"א); ס' עמודי ארזים (ירות"ו, תרצ"ג) עמוד ה ("וכל קרני רשעים אגדע"); צוואת רבי יהודה החסיד המפואר (תשע"א) צוואה נד; ספר הריים התלויים בשערה (תשס"ד); ס' פסקי תשובות (ירות"ו, תשס"ז) סכ"ז סק"י; ועוד.

שם בהנחת הפרע "מלאחוריהם של העורף", מ"מ מתוכן דבריו נראה דה"ה בגידול שער כלפי פניו]. ובסידור חלק"י שכל שמשאיר שערות מלפניו ארוכים משאר שערות ראשו הרי זה בגדר בלורית. וכ"ד הבד"צ של הגאון רבי יוסף חיים זאָנענפעלד בפס"ד מכ"ג שבט תרצ"א: "הננו מסכימים ועולים . . בדבר איסור בלורית בין לפניו ובין מלאחוריו" (הו"ד בקונט' דא גזירת אורייתא עמ' מז). [וצ"ע מהמובא לקמן מס' הנהגות ופסקים רבי יוסף חיים זוננפלד" שסירב מרן רבי יוסף חיים למחות באלו המגדלים בלורית]. "וכן שמעתי מהרב הגאון הגדול הצדיק המפורסם ר' איסר זלמן מלצר הגאבד"ק סלוצק שליט"א אשר לדעתו הרמה והנשאה אם השערות שלפניו הם גדולים יותר מהשערות שלאחוריו הוא עובר על האיסור של הבלורית כיון שהוא עשוי לנוי ויופי ולשחץ וגאווה זה הוא העיקר האיסור של הבלורית לרוב הפוסקים" (ס' דא גזירת אורייתא עמ' מו). וכן שיטת הג"ר ישראל זאב מינצברג בספרו שו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א בתשובה משנת תרצ"א ("כשמגלח לאחוריו ומניח הבלורית אצל המצח ופיאותיו כמנהג העכו"ם כעת שזה בודאי נקרא בלורית, ועובר על ובחוקותיהם לא תלכו . . אפילו אם אין מתכוונים להדמות להם כל שעושין מעשה בתגלחת כזו יש עליהם איסור אליבא דכו"ע"). וכן העלה הגאון רבי יעקב דיאוווסקי (מח"ס קיום התורה וציונים לתורה) בתשובה מי"א טבת תרצ"א (נדפסה בקונט' דא גזירת אורייתא עמ' לו ואילך): "ולא כאלה חלק יעקב שיגדלו ציצית בראשם. וכל גאוני וגדולי ישראל הרחיקו מזה כמו הרחקה מע"ז. ולכן כל מיני ציצית הראש בין מלפנים ובין מלאחוריו הכל הוא משום חוקי עכו"ם והם משנים לפעמים את הציצית שבראשם לפעמים לפניהם ולפעמים לאחריהם וכל כיו"ב. ואנו מתפללים והסר שטן מלפנינו ומאחרינו ובצל כנפיך תסתירנו". וכן האריך להוכיח הגאון רבי יחיאל מיכל טוקצינסקי (מח"ס גשר החיים, ועוד) בתשובתו (בקונט' דא גזירת אורייתא עמ' ל ואילך): "היוצא מדברינו אלו שלרוב הפוסקים האיסור של הבלורית הוא מדאורייתא והבלורית היא בין הנחת השערות מלאחוריו בין מלפניו בין באמצע". וכ"פ הג"ר שמואל בנימין סופר בשו"ת דברי סופרים סקנ"ב, דאיכא איסור בגידול שער במקום הנחת תפילין של ראש גם מצד איסור בלורית דחוקות גויים. וכ"ד הגה"ק מהרי"ד מבעלזא דבגידול השערות בבלורית (טשאָפּ) עוברים בזה על לאו של ובחוקותיהם לא תלכו (כ"כ בשם הגה"ק מהר"א מבעלזא בשם אביו הנ"ל בס' הליכות הצדיקים - שבת קודש ח"א עמ' קנח; ובשו"ת תשובות והנהגות ח"א סמ"ב - ששמעו זאת כו"כ מפיו הק'). וכ"ד שו"ת מנחת יצחק ח"ה ס"ד (ע"ש דמירי בשער דמקום הנחת תפילין של ראש, "שיש בזה משום איסור

דובחוקותיהם לא תלכו . . בודאי יעשה מצוה גדולה לפרסם גודל האיסור ולהשומע יונעם ותבוא עליו ברכת טוב").

וכ"ה בשו"ת דברי יציב יו"ד סקל"ג, שעי" גילוח השער אנו מחנכין אותו שלא ילך בחוקות הגוים המגדלים בלוריות (וכ"כ בספרו שפע חיים מכתבי תורה ח"ה סשנ"ז).

ויתרה מזו כתב הגה"ק בעל בני יששכר בקונט' אזהרת מהרצ"א אות יג: "כל המגדל בלורית הוא אביזרייהו דע"ז אשר הוא יהרג ואל יעבור".

ואף לפ"ד מרן הב"י יו"ד שם שמשמע מדבריו שבגידול השער שכנגד פניו ואינו מגלח מן הצדדים אין בזה איסור וסמכו עליו בני ספרד³ (ראה שו"ת בית יהודה ח"ב סצ"ה; ועוד), "מ"מ טוב ונכון לחוש לדברי המחמירים, ולקצר שער הראש כל מה שאפשר, ועל כגון זה יומלץ: ויאמר לקוצרים ה' עמכם" (שו"ת יחווה דעת ח"ב ס"ב). ו"מ"מ ראוין זרע ישראל הכשרין להתרחק מהם והיו ניכרין בהתגלחותיהם וכל רואיהם יכירוים כי הם זרע ברך ה' כמבואר במדרש רבה על הפסוק צאינה וראינה בנות ציון והפסוק בני ציון היקרים בנים המצויינים לי בתגלחת מילה וציצית ומי שמניח בלורית ראוי הוא לקללה כדאמרינן בסוטה מו, ב דכתיב באלישע ויראם ויקללם מה ראה בלורית ראה להם כאמוריים . . עכ"פ גם לדבריו [החולק דאין בזה משום הלאו דובחוקותיהם לא תלכו], מ"מ, העושה כן ראוי לקללה" (שו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א).

"ואם היום שנשתנה הבלוריות ועלה הפורץ המחשיך הזה לפניהם. הכל אחד הוא. כי אין שום נפק"מ אי האי מזייד דבלוריות רבו מלעיל או מלתחת. והוא הוא השטן מלפניו כמו מלאחריו. כי אנן בתר טעמא אזלינן, ועיקר טעמא דאיסורא הוא מפני שגם הגויים הערלים השחצנים והשאננים בעלי התאוה שמגדלים את בלורותיהם עלי מצחם הנחושה. לכן אסור לישראל לילך בכל מיני שחציהם ופריצותיהם והירותיהם" (ס' עמודי ארזים, עמוד ה': "וכל קרני רשעים אגדע", עמ' מ). "והנה כעת מנהג העכו"ם לגלח מאחוריו ולהניח בלורית מלפניו כנגד המצח. ואלו הנערים הבאים מארצות

ב. אולם ראה שו"ת שארית ישראל (מינצבערג) יו"ד סי"א, דמי יאמר שברצון חכמים עשו, ועוד יתרה שהקיפו פאת הראש, כמבואר בשו"ת התשב"ץ (ח"ג סצ"ג) בענין הקפת הראש שנהגים בזה קולא פריצי ישראל וכתב שהיא מכת מדינה, וכבר הזהיר את העם וחזרו למוטב במקום זה, הרי שפריצי בני ספרד נהגו בתגלחת כזו ומיחו בידם חכמים.

הגולה עושים כן. ולא מיבעיא לדעת הב"ח ודעימ' דאפילו בלא מעשה גילוח נאמר איסור זה שיש לישראל להבדיל מהם, מה לי בכך או בכך אם המדינות חלוקות במנהגו, אלא אפילו לדעת הב"י ופ"י בדברי הרמב"ם י"ל דכ"ז כשאנו עושה מעשה להדמות להם ושערי ממילא קא רבי, מה שאין כן כשעושה מעשה גילוח בודאי גם הוא יודה דאין שום חילוק בין מניח בלורית באמצע ראשו או מאחוריו, בין מניח מלפניו, כל שהעכו"ם נוהגין בתגלחת בזה עובר משום ובחוקותיהם לא תלכו" (שו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א). וכן ה' דעתו של הגה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר: "בני אדם המגלחים זקניהם, ומגדלים בלורותיהם, ומתלבשים ע"פ חוקי הגויים, עוברים על מה שכתוב בתורה, ובחוקותיהם לא תלכו" (ס' מהר"י בר ח"י - מנהגי קודש, ח"א עניני שליח ציבור אות רכ).

וע"ע שלחן מנחם יו"ד סל"א ד"מובן וגם פשוט שבהנוגע ללבושים ובלורית, הרי זה תלוי במנהג ישראל במקום, שהרי ענין הבלורית משתנה מזמן לזמן, וכן בנוגע ללבושים. אשר לכן בכל מדינה ומדינה יש להציע להרבנים החרדים הנמצאים במדינה ומדינה" (ושם בהערת המהדיר דלכאורה הכוונה היא כמ"ש הט"ז יו"ד סקע"ח ש"הכלל הוא שיש לישראל להבדיל מהם, מה לי בכך ומה לי בכך, כי המדינות חלוקות במנהגם בזה").

ושוב הזכירני ידי"ע הרה"ג רשב"פ שליט"א ממה שהעלה בנדון בשו"ת פאת שדך (חיו"ד סקי"א): "גידול בלורית אסור מדאורייתא משום חוקות הגוים, כמבואר ביו"ד סקע"ח, השערות הארוכות מצד הפנים שרגילין לגדל בזה"ז יש ללמד זכות עליהן בדוחק גדול, שאין זו בלורית שאמרו חכמים, כעין המבואר בב"י שם, אבל גדולי האחרונים חלקו על קולא זו, עי' בב"ח ובט"ז ובשו"ך, וכבר נדפס בענין זה קונטרס דא גזירת אורייתא, והסכימו לאיסור רוב מנין ורוב בנין של חכמי ירושלים בזמן ההוא, ודבריהם נכונים לדינא. ולענ"ד מצוה וחויב לגוזז את השערות הללו (הנקראים בלורית בלשון בנ"א, ואולי ג"כ בלשון חכמים), ואפילו בט"ב, כי הוא איסור דאורייתא ממש לדעת רוב הפוסקים אשר פיהם אנו חייין". ושור'ר שדן בזה בשו"ת פאת שדך שם גם בסצ"ב, וע"ש שהאר"ך להוכיח דאין לומר דכוונת אהבת היופי קילא טפי דאינו מכוון להתדמות לעכו"ם כלל, דמשמע בדעת הפוסקים דאף אהבת היופי המוסכם הוא בכלל האיסור, ע"ש. וכן בשו"ת מגדל צופים ח"א סכ"ז העלה דאף בגידול בלורית לשם נוי יש בזה משום לא תלכו בחוקות הגוים, ע"ש. ולאח"ז אתא לידי שו"ת פאת שדך ח"ג וגם שם בס"ג סג כתב "הנה דבר זה ברור הוא בידינו שהמגדל שערו הרבה, ואפילו לא כדרך נשים ממש

שערות ארוכות מצד הפנים. . עובר משום חוקות הגוים. כי אסור לגדל את השערות הארוכות מפאת פניו הנקראים בלורית".

[בענין שיטת מרן החזון איש בשייכות הלאו דובחוקותיהם לא תלכו לגידול בלורית, הנה לאחרונה י"ל ס' "חזון איש - שו"ת וחידישים" (בני ברק, תשע"ו), ושם בס"י קנד העלה שאם אמנם ראוי ליראי ד' ית' לנטות בלבושים ובשאר ענינים לדרך היותר צנועה וכמנהג החברים, והפרישה החיצונה איננה סימן יפה על הפנימיות, אבל איסור ובחוקותיהם לא תלכו אינה אלא במתאוה להתדמות להם, אבל לא באוהב את היופי המוסכם ואין עולה על דעתו התדמות להם, ודוקא מגדל כבתולה בזמן שהנכרים נוהגים כן והוא רוצה להתדמות להם הוא בל"ת, עכת"ד. וי"א שנוסחא זו של החזו"א נמצא על עותק הקונטרס "דא גזירת אורייתא" שבין ספריו (שו"ת בני בני ח"א ס"ז בהג"ה). ומ"מ ס"ל למרן החזו"א דאיכא איסור בגידול בלורית מטעם אחר ו"בודאי שהחזו"א לא התיר את הבלורית" - כמבואר לקמן אות ד, ע"ש].

"פעם בעת עריכת שלחנו הטהור של מרן [מהר"א מבעלזא] זי"ע, ניגש איזה בחור, לא חסידי, לקבל שיריים ממרן הק' זי"ע, והבחין מרן שיש לו בלורית על ראשו, והעיר לו מרן על כך, התנצל הבחור ואמר שהוא אינו חסיד, אמר לו מרן זי"ע 'איתא ברשב"א (שיטה מקובצת כתובות יט.), כשם שאין אדם משים עצמו רשע, כך אין אדם משים עצמו אינו חסיד', והוסיף מרן להוכיחו ואמר לו 'ווען די וועסט לערנען דעם טורי זהב אין שו"ע יורה דעה ס' קעח מיט יראת שמים (כשתלמד את דברי הטורי זהב מתוך יראת שמים), תראה שיש בזה שאלה גדולה וחשש איסור דאורייתא" (ס' הליכות הצדיקים - שבת ח"א עמ' קסא).

ג. ואין להק' עכ"ז מגידול שער של נזיר, מצורע ומנודה, דהא ד"לא יגדל ציצית ראשו" אין זה גידול כל השער, אלא במקום אחד, היינו כפאת הראש, תדע שהרי בספרא וברמב"ם וחינוך וטור ועוד אמרו שלא לגדל "ציצית" הראש ואילו דברו סתם בגידול שער מה זה שאמרו "ציצית ראש" הול"ל שלא לגדל השער. אלא גדול שער בכלל לחוד והנחת ציצית הראש לחוד. וכן מפורש במנחות (מב, א) שציצית הראש זהו כנף משערות הראש, כדאמרו עה"פ ויקחני בציצית ראשי (יחזקאל ח, ג), ככל לשון ציצית שהוא כנף היוצא וככל לשון ציץ שהוא דבר הציץ ויוצא וכדפירשו מפרשי המקרא ביחזקאל שם עה"פ (תשובת הגאון רבי יחיאל מיכל טוקצינסקי בס' דא גזירת אורייתא, עמ' לג, ע"ש בארוכה). ויש לתרץ בעוד אופנים, ואכ"מ.

ב: הוי חציצה בתפילין

אם בלורית הראש הוא ארוך ומתקפל על הראש פשיטא דהוי חציצה לכולי עלמא (הגהות פאת השלחן על קצשו"ע ס"י וראה מאסף לכל המחנות סכ"ז סקכ"ב וסקכ"ה). וכ"כ בערוך השלחן סכ"ז סי"ד; שו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א). אמנם אפילו אין השער מתקפל, רק שהשערות גדולים, חוצץ לדעת הרבה מגדולי האחרונים. וכ"כ המחצית השקל (או"ח סכ"ז ס"ק ד): "ומהאי טעמא רע עלי המעשה אותן המגדלים בלורתיהן. . יש בו איסור בהנחת תפלין כיון שגדולים הרבה ליכא למימר היינו רבותיהו וחוצצים", ודין המניח תפילין על שערות כאלה, כמניח על כובע עב שבראשו שבדאי הוא חוצץ ע"ש. והביאו להלכה בקיצור שו"ע (ס"י סק"ו) [אבל בהגהותיו לחם הפנים ציין גם לפרי מגדים המתיר]; משנה ברורה (סכ"ז סקט"ו); שלחן שלמה על שו"ע או"ח (סכ"ז סקט"ו) [אבל שם לשונו "טוב" שלא יהי דבר חוצץ - ומשמע שלא החליט לאסור]; ס' פתח הדביר (סכ"ז או"ג); בן איש חי (חיי שרה אות ה); פתחי עולם ומטעמי השלחן או"ח סכ"ז סק"ו; קצות השלחן סק"ח סק"; ועוד. וגם בס' חתן סופר (ח"א שער הטוטפת סכ"ז בהערה), כתב "אזהרה רבה ותוכחה מגולה" לאותן אנשים מגודלי שער ראשם, שמלבד שהדבר מכוער ומתועב הוא דבר זה להגדיל ולהרבות שערות שהמה מותרות, וראוי לכל ירא שמים להימנע מזה, עוד בה שיש בזה חשש ביטול מצות עשה מן התורה בכל יום בהנחת תפילין של ראש מחמת דין חציצה. ולפי מנהג האשכנזים שמברכים על תפילין של ראש, יש בו עוד איסור של ברכה לבטלה שהוא איסור חמור מאוד, כנודע. עכת"ד. וע"פ דברי החתן סופר הללו כתב בס' דרשות דבר צבי (להגאב"ד ווייצען ומח"ס שו"ת מקדשי השם) בפ' שמיני: "בעוה"ר פשתה המספחת אצל כמה צעירים, שמגדלים להם בלורית וטשאפ פריזאר פאפער, אוי לי אם אומר אוי לי אם לא אומר, והלא מלבד עצם איסור של הבלורית, הרי מבטלים בזה מצות עשה של הנחת תפילין רח"ל". וראה שו"ת דעת סופר (או"ח ס"ה) שמאריך באיסור הבלורית ובגודל הקפידה שהקפידו ע"ז בשיבתו של מרן החתם סופר. וכ"ד הג"ר שמואל בנימין סופר בשו"ת דברי סופרים סקנ"ב לענין גילוח הבלורית לאבל (ראה לקמן פ"ב). וכן שיטת הג"ר חיים מרדכי קאטץ, ראש ישיבת טלז (במכתבו בס' טהרת יום טוב ח"ח עמ' כב): "אולם המגדלים בלורית, הנה מלבד האיסור תורה בבלורית בכלל לכמה פוסקים ואחרונים ז"ל, ודאי חוצץ, כדמבואר בהרבה מקומות". וגם הגה"ק מהר"א מבעלזא הי' מרחיב לבאר האי דינא ואמר בקדשו שהבלורית הינו חציצה במקום הנחת תפילין והוי חשש של

קרקפתא דלא מניח תפילין (ס' הליכות הצדיקים - שבת ח"א עמ' קנח ועמ' קנט בהערה). וכ"פ בשו"ת מנחת יצחק ח"ח ס"ד, וע"ש שעד כמה שהי' חמור בעיני הגדולים שלפנינו, יש לראות ממה שנשאל בשו"ת קרן לדוד ס"י אם מותר להשאל תפילין לאיש כזה שמגדל בלורית, די"ל דעדיף שלא להשאל לו שלא יברך ברכה לבטלה, ומסיק דנכון להזהירו שלא לברך רק על של יד ולא על של ראש משום חשש ברכה לבטלה. וע"ע ס' אות חיים סכ"ז אות ו (ע"ש דאיסור דאורייתא לא שייך בבלורית¹ אך מ"מ צריך לזהר דעכ"פ מאיסור דרבנן בודאי י"ל דאיכא בזה משום חציצה) ובדרכי חיים ושולם אות סט כתב "ואח"כ בספרו מנחת אלעזר בכתב יד ח"ה סמ"ה חזר הדבר בשינוי והעלה דהמגדל בלורית מדאורייתא חוצץ בתפילין עיי"ש²". ובספר עמודי ארזים (עמוד ה) בהסכמת הגאון משאמלוי סבירא ל' דלא לבד שנכון להזהירו שלא לברך (כלשון הקרן לדוד), אלא דחובה עליו להזהירו ולמחות שלא לברך על של ראש עיי"ש. וראה שו"ת רבבות אפרים ח"ו סכ"ג דמוטב לעבור איסורא קלה ושלא יעבור איסור חמור שלא להניח תפילין אבל להשאל נראה שאפשר ולאט לאט יראה לו חומר האיסור דבלורית. ושו"ר עד"ז בס' שלחן מלכים לקצוש"ע ס"י ס"ו אות קח: "יסביר לו חומר איסור הבלורית מצד עצמו ומצד חציצתו, ויבקש ממנו לגלחו, ואם לא ישמע לו אין לבטלו מברכת תפילין של ראש" [וע"ש אות קט: "ובעל נפש יחוש לעצמו שלא יהי' בכלל קרקפתא דלא מניח תפילין, דנראין דברי האומרים

ד. והנה האות חיים (סכ"ז סק"י) דחה דבריו של החתן סופר, דהרי לקרובי מלכות התירו לגדל בלורית וכתב הב"י דאף דאין כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה בקום ועשה, בזה שלא בא הדבר מפורש בתורה, אך מסרו הכתיב לחכמים הם אסרו והם התירו לקרובי מלכות, ואי על ידי הבלורית עוקרין מצות עשה דתפילין האיך התירו, ועל כרחיך דמן התורה יצאו בתפילין, ורק מדרבנן איכא משום חציצה. ויש שכתב להשיב על דבריו בארבע אופנים: א) המח"ש כתב דמשום מעשה אנשים הללו ליכא למימר היינו רביתיהו, ולפי זה בקרובי מלכות באמת היינו רביתיהו. ב) העושים בזדון נגד רצון חכמים, ממילא מדאורייתא לא יצאו וכתוס' (סוכה נ' ע"א ד"ה דאמר וברכות י"א בתד"ה תני), וברבינו יונה (ריש ברכות), דלאחר חצות לא יצא מן התורה, ופמ"ג (בפתיחה כוללת ח"ג אות ז'), אבל קרובי מלכות שעושין ברשות חכמים לא חצצי כלל, ג) כמו שאמרו (עירובין צ"ו) וש"ע (או"ח סי' ש"א) דאף דתפילין דרך מלבוש הוי, אתי איסור בל תוסיף ומשוי ליה משאוי ה"ה בזה דאף שקייצותיו תלתלים דהוי לנוי, בדין שלא יהא חציצה, אתי איסור בחוקותיהם ומשוי ליה חציצה, ובקרובי מלכות שהותר להם לא הוי חציצה, דדעיקר החציצה היא משום שמחויב לקוצצו דעומד לקצוץ כקצוץ דמי הוי חציצה, ובקרובי מלכות שאינו עומד לקצוץ לא הוי חציצה (סי' שלחן מלכים לקצשו"ע ס"י ס"ו בהערת שלום ואמת אות קג עמוד שיח). וראה בפנים דבספרו מנח"א חזר בו בעצמו והעלה דהמגדל בלורית חוצץ בתפילין מדאורייתא.

שלא יצאו כלל המצות עשה דאורייתא^[1]. ועי' שו"ת דבר יהושע ח"ד סי"ד שהקיל מטעם דכשנותן לו התפלין אין שום איסור רק כשיברך עליהם אח"כ יעשה איסור דברכה לבטלה ובכה"ג ליכא לפני עור, כיון שיכול להניחם בלי לברך. ובשערים המצויינים בהלכה לקצשו"ע שם (בקו"א) הוסיף עוד שיש לסמוך על מה שנוהגין לומר על התש"ר בשכמל"ו אחר הברכה כהרמ"א, שלא הוא ברכה לבטלה. עכת"ד. וראה ס' חיי משה או"ח סכ"ז עמ' קמ. וגם בס' שארית יוסף (וואהרמאן) ח"ב ס"ה אות ב' העלה: "ולענין הלכה נראה לענ"ד דלכתחלה בודאי דראוי להחמיר כדעת המחצית השקל ודעימי' וכל החרד וירא לדבר ה' ימנע מגידול שערות ארוכות על ראשו אבל מי שיש לו שערות ארוכות בודאי דיותר טוב להניח תפילין מלבטל מצות תפילין לגמרי". ועייג"כ שו"ת לבושי מרדכי השמטות או"ח סק"י בענין חציצה לאלו שמגדלים בלורית.

ואף שיש חולקים וסוברים שאין גידול שער כנגד פניו חוצץ ע"פ שיטת הרשב"א בשו"ת ח"ג סרפ"ב שאין איסור חציצה נוהג בתפילין של ראש, הו"ד במחה"ש שם - אבל ע"ש שכתב המחזה"ש: "מ"מ אפשר כה"ג מודה הרשב"א . . הני שערות מרובים ה"ה ככובע עבה" [דגם לפי הרשב"א הוא חציצה]; ובשו"ת הריב"ש סקל"ז סמך בשעת הדחק על דברי הרשב"א. והפמ"ג בא"א אות ד כתב דדוקא שער ארוך היוצא שלא במקומו הוא חוצץ אבל במקומו בין עיניך וצואר אחת היא ואינו חוצץ. וראה שו"ת עזרת ישראל סצ"א (שכתב ללמד זכות על המניחים תפילין של ראש על שערות ארוכות שאין בזה משום חציצה); שו"ת ארץ צבי ס"ו (שאין בזה איסור חציצה, ואפילו אם השער עומד ליגזז); שו"ת פני ארי' ס"ו שו"ת יחוה דעת ח"ב ס"ב. וכן דעת הגרש"ז אויערבאך, שאף שהתריעו ע"ז הפוסקים דהוי חציצה, מ"מ למעשה נראה, דכיון שכך דרכן של אותם האנשים לא חשיב חציצה (הליכות שלמה פ"ד הערה ו). וע"ע ס' הליכות ישראל (גוסטמאן) סי"ג. ועוד^ה -

האם יש מקום להקל ע"פ שיטת ערוך השולחן

ה. הנה בניגוד לשיטת המחצית השקל ודעימי' הנ"ל דיש בגידול שער במקום הנחת תפילין של ראש משום חציצה, כתב הערוך השולחן (סכ"ז סי"ד): "ויש רוצים להחמיר גם כשהשיער גדול מאד, ואיני רואה בזה שום טעם, דאיזה גבול תתן להשיער, ושיער הראש כעצם הראש דמי. ואולי אם יש לו בלורית שמסבב גם צדדי השיער של מקום אחר למקום הנחת תפילין בזה וודאי יש חציצה, אבל לא השיער הטבעי הגדל במקום זה וכן המנהג פשוט ואין לפקפק כלל בזה". וע"פ שיטה זו דערוך השולחן, סירב הג"ר יוסף חיים זוננפלד למחות באלו המגדלים בלורית, שהרי הדברים שראו גדולים וטובים ולא הרעישו אין להרהר אחריהם, והרי דעת

הנה גם לדברי החולקים הנ"ל יש לחוש לדברי המחמירים, בפרט ע"פ שאר טעמי ההלכה המבוארים לקמן בסמוך. [ו"מה נעשה ביתר החטאים

הערוך השלחן הנ"ל שאין בזה איסור. ואף דאמרינן בפסחים (נ, ב) ובכמה דוכתינן דדברים המותרים ואחרים נהגו בהם איסור אי אתה רשאי להתירן בפניהם, הכא אין המיעוט שנוהג איסור יכול לגרום איסור על הרוב (שלמת חיים הנדמ"ח סי' תתע"ד תתע"ה; סי' תורת חיים – הנהגות ופסקים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"לה"ה [מכון קרן רא"ם, ירות"ו תשס"ה] עמ' 200 ס"ח). [וצ"ע שהרי הב"ד של הגר"ח זוננפלד אכן כתבו קול קורא למחות נגד המגדלים בלורית, כנ"ל מס' דא גזירת אורייתא]. ובפרט ע"פ שיטת הגר"א הנקין, שגדול כח הערוך השלחן בהלכה יותר מהמשנה ברורה ושבמקום שחולקים יש לפסוק כערוך השלחן (שו"ת בני בנינים ח"א ס"ו).

מה שיש להשיב על דבריו:

א) "הגם שבס' ערוך השלחן משיג על המחצית השקל בענין שערות גדולות אבל כיון שכל גדולי הדור מביאים דברי המחצית השקל הזה להלכה (הרב הגאון המפורסם השלחן שלמה הנ"ל והקיצור שו"ע, והמשנה ברורה, והפתחי עולם, והתוס' חיים) הלא קי"ל יחיד ורבים הלכה כרבים. ומש"כ שם בהערוך השלחן דאינו יודע טעמו, אטו משום זה ידחה דברי הרב המחצית השקל שהוא בוודאי ידע טעמא בזה. וכמו שהובא דבריו הקדושים בהרבה פוסקים כנ"ל" (סי' דא גזירת אורייתא עמ' ג). "ודברי ערוך השלחן לא יספיקו בזה וכמ"ש בס' דא גזירת אורייתא" (שו"ת פאת שדך ח"ב סצ"ב). [ויש לעיין אם יש לומר שיש לפסוק כערוך השלחן כיון שראה דברי המשנה ברורה בנדו"ד ולא קבל אותם, ומעיין הלכה ככתראי (ראה שו"ת בני בנינים שם)].

ב) נראה שכוונתו של הערוך השלחן רק לאפוקי ממש"כ השלחן שלמה שטוב להזהר משערות הגדולים ביותר, ע"ז כתב שאין לפקפק וכן המנהג, אבל לא על אלו המגדלי בלורית כמו שכתב בעצמו. "ואלו הנתלים בשערם על אילן גדול ורוצים להחנק אין להם על מה לתלות. גם כי תמוה מאוד לומר שבימיו הי' המנהג אצל יראי ה' ללכת בציצית הראש ח"ו" (הגר"ר פנחס עפשטיין, ראב"ד דעדה החרדית בירות"ו, בתשובתו משנת תרצ"א הנדפס בס' דא גזירת אורייתא עמ' ט' ואילך).

ג) כמו"כ תמה על דברי הערוך השלחן בשו"ת רבבות אפרים ח"ו סכ"ג, ד"הנה רובם [של הפוסקים] לא סוברים כך ויש ליישב דבריו". ועל מ"ש הערוך השלחן דכן המנהג פשוט, העיד בשו"ת רבבות אפרים שם "וכבר הונהג אצל בני תורה לא ללכת בבלורית ואז אין שאלה בתפלין ומי שיש לו ירא [שמנים] שיסתפר ולא להכנס לספק כזה, וד' הטוב יהי בעזרו כי מראה שחושש מהלכה של חציצה בתפלין".

ד) כה דברי הגר"ר חיים מרדכי קאטץ, ראש ישיבת טלז (בטלז דליטא, ואח"כ בארה"ב), במכתבו יום ג' צו תשי"ז (נדפס בס' טהרת יום טוב ח"ח עמ' כב): "ותמיהני ע"ז שראיתי בערוך השלחן ה' תפלין שכותב שמנהג פשוט הוא להניח תפלין כשהשיער גדול ואין לפקפק בזה כלל. אולם המגדלין בלוריות, הנה מלבד האיסור תורה בבלוריות בכלל לכמה פוסקים ואחרונים ז"ל, ודאי חוצץ כדמבואר בהרבה מקומות". ולעומת מ"ש הערוך השלחן דכן המנהג פשוט, העיד הגר"ר חיים מרדכי קאטץ ראש ישיבת טלז במכתבו שם: "היראים והחרדים, מדקדקים במצות, גם בליטא היו מקפידים ע"ז".

הנצמחים מזה כהררים התלויים בשערה, אפילו אם לקרקפתא לא נחשוב לחציצה משום היינו רבותייהו, אבל הלא זה דרך עכו"ם" (מאמרו של הרה"ג ר' הלל פוסק בקובץ "הפוסק" סיון תש"ב).

ומה יקרו דברי הר"ן הובא בשו"ת הריב"ש סי' ש"ץ (הו"ד בב"י לטאו"ח סתר"ץ ד"ה הילכך) שהשיב הר"ן: "רואה אני [את דבריך להחמיר] טובים ונכונים, שאפילו בעסקי העולם כל משכיל בוחר לנפשו הדרך היותר בטוח והמשומר מכל נזק ומכשול ואפילו באפשר רחוק ועל אחת כמה וכמה שיש לנו לעשות כן בדרכי התורה והמצות שהם כבשונו של עולם ואיך נניח הדרך בה דרכו בה רבותינו הקדושים ונכניס עצמנו במקום צר ובמשעול הכרמים", עכ"ל הר"ן. "שאם אחד יצטרך לילך על גשר שכולם יאמרו שהוא חזק ורק שר חכם אחד יאמר שהוא חלש הלא בודאי לא ילך שום איש, וא"כ אם על עניני הגוף יחשוב להחמיר א"כ ק"ו בעניני הנפש. וא"כ . . . האיך שום איש אשר יראת אלקים נגע בלבבו להקל בזה כיון שגדולי הפוסקים הנ"ל אוסרים בזה" (ס' דא גזירת אורייתא שם). "וחידוש גדול בעיני במה שנוכל לראות בצוק העתים הללו בעוה"ר בהרבה יראים שמגדלין בלוריות, ויש מהם שאומרים שהם יסמכו על דעת המקילין ומקלם יגיד להם, ופלא בעיני שבשאר דברים שיש ג"כ מקילין ומחמירין יתפסו דעת המחמירין והכי שיש חשש חציצה דאורייתא לאיזה פוסקים, ומקילין בזה" (הגהות מבשר שלום לקצשו"ע ס"י עמ' קצו).

וראה גם שו"ת מגדל צופים ח"א יו"ד סכ"ז (והיא מהדורא בתרא מהנדפס בקובץ בית אהרן וישראל גליון נו): "וכדאי לפרסם הדבר שאינו ידוע לרבים מהמגדלים בלוריות בטענה שאינם עושים זאת לשחץ וגאווה ואצלם אינו חוצץ לתפלין כי מיישרים השערות ומהודקים יפה - כי כל התשובות האלו לא יענו לאיסור לאו דלא תלכו בחוקות הגויים . . . ובפולוגתא דאורייתא אזלינן לחומרא". וכע"ז גם בשו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א בסופו, שי"ל דאפילו החולקים על המח"ש וס"ל דאפילו שערות גדולים מקרי דרך רבותי, מ"מ בעומדים לגזוז מחמת איסור דובחוקותיהם לא תלכו - הוי כגזוז (דכל העומד לחתוך כחתוך דמי עי' יו"ד סקצ"ח סכ"ב לענין חציצה בטבילה), וחוצצים לענין טבילה וכמו כן לענין הנחת תפילין.

"ויתבונן האדם כשיבא לעולם העליון, ויראו לו בספרו שלא הניח תפלין, והוא יצעק ויביא ראיות והוכחות ואפילו מאה עדים, שהניח תפלין בכל יום, ותמה תמה יקרא, וכי עולם שקר הוא בכאן, אמנם יראו לו כל שערותיו, שלא הניח על הראש רק על שערו, אוי לאותה בושה אוי לאותה כלימה. ואולי לזה רמזו חכמינו ז"ל בגמרא (ראש השנה יז, א) פושעי ישראל בגופן מאי ניהו, אמר רב קרקפתא דלא מנח תפלין, ור"ל שהם פושעי ישראל בגופן דוקא, שאין מניחין תפלין על הראש גופא, כי אם על שערות הראש. . טעמא אשר היצה"ר מתגבר על זה, ועושה תחבולות שונות שגם אלו שמקיימים מצות הנחת תפלין על הראש לא יקיימה אותו כדת וכדבעי, שלא תהא מצוה זו מגנת עלינו. על כן מאוד מאוד צריכים אנו להזהר בזה" (דרשות דברי צבי - להגאב"ד וויצען מח"ס שו"ת מקדשי השם וע"ס - בדרשה לפ' שמיני עמוד יב, וע"ש שהאריך עוד).¹

עולם הפוך ראיתי

ו. ופלא הוא מעשה בעל דבר, שמסית ומפתה לבני אדם לגלח פאות הראש והזקן, ולעומת זה יגדלו להם שער ובלורית על הראש, ובטוח אני שאם הי' כתוב בתורה הקדושה שצריכים לילך בפאפרעס גדולה, היו צוחקים אלו המתחדשים, והיו מגלחים את כל ראשם מבלי להשאיר שיערה אחת, ואם הי' כתוב שלא לילך בזקן, היו מגדלים להם זקן נאה. ועל אלו וכיוצא בהם נוכל להמליץ דברי הגמרא (פסחים נ, א) עולם הפוך ראיתי, עליונים למטה ותחתונים למעלה, דקאי על שערות הראש והזקן, שעושים ההיפך מאשר צריך להיות, דבמקום שיגדלו שער זקנם, הם מגדלים שער למעלה, ובמקום שיגלחו שער ראשם במקום הבלורית למעלה, הם מגלחים שער זקנם למטה" (ס' דרשות דבר צבי שם).

ג: מביא לידי איסור שחץ וגאווה

כתב בס' מחצית השקל (שו"ע או"ח סכ"ז סק"ד) "רע עלי המעשה אותן המגדלין בלורותיהן, מלבד כי הוא דרך שחץ וגאווה ויש קצת איסור עמ"ש ביו"ד סקע"ח". וכל המתגאה עובר בלאו (סוטה ה, א), שמגובה הלב בא לידי שכחה ששוכח את בוראו (פירש"י שם). וכדאיתא בסוטה (ט, א) ובנזיר (ד, ב) אבשלום נתגאה בשערו. ובזה"ק (ח"א וישלח קסו, א) היצה"ר מגביה לבו ורצונו של אדם בגאווה עד שהיצה"ר מתגבר עליו ומושך אותו לגיהנום ע"י סלסול שערו ומתגאה ברוחו. וראה נדרים ט, ב במעשה דשמעון הצדיק.

וכ"כ בשו"ת מהר"ם בריסק ח"ב סצ"ח, שאם אנו רוצים להקדיש את הבן לתורה, צריכין לשרש ולעקור כל דבר המביאו לידי גאווה וגאון. והן ידוע שהשערות הנאות מביא את האדם להיות מתגאה בהם, ובהגיע הבן לשנה הרביעית חותך גאות שלו למען הרגילו במדה זו ויהי' מוקדש ומסוגל ללימוד תורה. וכן העלה בשו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א: "ומצינו שגידול השערות הוא דרך שחץ וגאווה ומביא ג"כ לידי זנות . . ומאחר שכן כבר כתבתי בשם מהרי"ק דבדבר אשר שייך בו נדנוד פריצת גדר הצניעות והענוה ונהגו בו הגוים גם זה אסור משום ובחוקותיהם לא תלכו".

ו"מעשה שהי' בבחור שבא לשאול את הגר"י קניבסקי זצ"ל [הגאון ה"סטייפלער"] כמה הוא השיעור של בלורית בענין חציצה בתפילין של ראש, וענה לו הגר"י שאין ברור לו השיעור, אבל שחץ וגאווה פשיטא שיש כאן ותוריד את הבלורית" (מכתבו של הרה"ג ר' יצחק קולדצקי בקובץ בית אהרן וישראל גליון נט עמ' קלה).

ד: מביא את עצמו לידי הרהור ועבירה

אחז"ל (בראשית רבה פרשה כב סימן ו) כשרואה יצר הרע אדם הממשמש בעיניו ומתקן בשערו הוא אומר אדם זה שלי וברשותי הוא ("דידי את"). מאי טעמא (משלי כו) ראית איש חכם בעיניו תקות כסיל ממנו (היצה"ר הנקרא כסיל יש לו תקוה לנצחו). והכוונה שאין היצה"ר מקרבו לסלסל בשערו וכדומה, אלא שהוא אדם מחמת גאות עושה כן, ואז קובץ עליו יצרו ואומר לו "דידי את". ועי' פירוש מהרז"ו שם: "מפתה לאנשים המהלכים בדרכיו ועוסקים בצרכי הגוף והם באמצע דרכו, אותם מפתה למנצחם".

ובזה"ק (ח"א וישב קצ, ב) על הפסוק "ותתפשהו בבגדו ותאמר שכבה עמי" הנאמר אצל יוסף, וז"ל: "מאי אורחי' דיצר הרע כיון דחמי דלית בר נש קאים לקבל' ולאגחא ב' קרבא, מיד ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, ותתפשהו בבגדו בגין דכד שליט יצה"ר עלי' דבר נש אתקין לי', וקשיט לי' לבושהי, מסלסל בשער', הה"ד ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי, אתדבק עמי". [תרגומו: כאשר היצה"ר רואה שאדם אינו עלול לעמוד נגדו ולעשות עמו מלחמה, מיד הוא מעוררו ללבוש בגדים יקרים, ומסיתו להיות מסלסל בשערו, ויודע היצה"ר שעי"ז האדם יהא נתפס ויהא שלו. וזהו ותתפשהו בבגדו, הרי הוא תופשו בבגדו ותאמר שכבה עמי ומעתה אתה שלי וברשותי]. והכוונה שהיצה"ר גופא מקרבו ללבוש מלבושי פאר ולסלסל בשערו מאחר שידע שעי"ז האדם יהא נתפס ברשתו. וסמך לזה מנדרים ט, ב נזיר וקצווצותיו סדורות לו תלתלים ונסתכלתי בדמות בבואה שלי במים ופחז עלי יצרי לטורדני מן העולם. [וראה להגאון ה"סטייפלער" בספר ברכת פרץ פ' נשא, בביאור מה שאמר ופחז עלי יצרי וביקש לטורדני מן העולם, שזהו חטא של מחשבת גאווה שנתגאה ביפיו, ועל זה חרד את כל החרדה הזאת וזהו מה שביקש היצר לטורדו מן העולם, שאין לך הטרדה ועקירה מן העולם גדול מזה]. וכ"כ הגר"ח פלאגי' בס' רוח חיים (יו"ד סקע"ח סק"ד) שיש איסור נוסף בגידול הבלורית גם כנגד פניו, שעושה כן לנוי וליופי, משום שנעשה לו ממש כסרסור לדבר עבירה, ושיש לאסור לעשות כן לגדר ולסייג.

וכ"כ בס' ראשית חכמה (שער הענוה פ"ז וראה עד"ז בספר תוצאות חיים אות לא): "המדה הראשונה שיטעה היצר לאדם הוא, שיהא מתקן בגדיו ומסלסל בשערו וכיוצא, ומראה שאין בזה עבירה, ולא ידע שמזה ימשכהו אל מדה הגאווה, שאם יבזוהו, יאמר בלבו, לאדם נכבד כמוני מבזים".

ועד"ז כתב הבעל בני יששכר בספרו מעין גנים (על אור החיים מרבי יוסף יעב"ץ): "חוץ איסור דאורייתא שנצטוינו ולא תלכו בחוקות הגוי וגו', אבל

היא סיבה נמשכת מרעה על רעה עד שמתיר לעצמו לאכול נבלות וטריפות . . ויאמרו לאל סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו".

"וידוע גם שמרן הרה"ק רבינו יוחנן מקארלין סטאלין זיע"א אמר שגידול בלורית מורידה את האדם מדרך היהדות" (מכתבו של הרה"צ ר' אלעזר בריזל בקובץ בית אהרן וישראל גליון נח עמ' קח).

וע"ד בירור שיטת מרן החזון איש בנדון - הנה "פעם שאלוהו [להחזו"א] בני ישיבה אחת לדעתו על גידול הבלורית, שפרץ לאחרונה גם בקרב בני תשחורת דתיים ובני תורה, אם אין בו משום לא תעשה ובחוקותיהם לא תלכו. אמר להם: אפילו אין כאן איסור זה, יש בו כדברי המדרש, שהיצר הרע אומר לאדם המסלסל בשערו דידי את" (ס' במחיצת החזו"א עמ' רלד. וראה עד"ז גם בס' שער אהרן - פנינים ח"ב עמ' תתרכ, ושם שאמר החזו"א "היצה"ר נותן לו טפיחה בכתף, ואומר לו דידי את". [ו"ברצוני להעיר שלא יבואו לטעות בדברי, מה שכתבתי בשם החזו"א שאמר שאין בזה איסור של חוקות העכו"ם בזמנינו . . שח"ו לא נתכוין לומר שהדבר מותר, רק ר"ל שאין בזה האיסור הנ"ל . . אבל לגופו של דבר, בודאי שהחזו"א לא התיר את הבלורית" (מכתבו של הרה"ג ר' יצחק קולדצקי בקובץ בית אהרן וישראל גליון נט עמ' קלה)]. והנה לאחרונה י"ל ס' "חזון איש - שו"ת וחידושים" (בני ברק, תשע"ו), ושם בס' קנג: "שאלה: לאשר מוסרים בכאן כי אחד שאל את כבודו בדבר הבלורית והורה לו שאין בזה איסור, אם השמועה נכונה או שמא שמע השומע וטעה, ואולי ה' איזה סיבה לצורך רפואה וכדומה". וע"ז השיב מרן החזו"א: "לפלא שמימים לב לשיחות בטילות וזה מצוי הרבה פעמים שאני נשאל על דברים של פלסטר". "הרי שלא הסכים [מרן החזו"א] עם פרסום היתר זה, בדבר הנוגע בשאלה של לאו דאורייתא, וידוע בשם רבינו יונה דמה שהרבה מקילין באיסור מסוים אין זה מקיל מחומרתו" (מכתבו של הרב בריזל שם).

[משל נפלא על המגרה יצה"ר בנפשי' - ראה ס' עוד יוסף חי (למרן הבעל בן איש חי) פרשת פינחס בפסוק לרב תרבה נחלתו (הו"ד בס' ענף עץ אבות על פרקי אבות פ"ג מ"ז)].

וראה לקמן ב"נספח".

ה: לא ילבש גבר שמלת אשה

המקשט ראשו והמסלסל בשערו דבר זה נכלל בלאו ולא ילבש גבר שמלת אשה, שכל שעושה כדי להתנאות נכלל באיסור זה וריבוי הקשוט והסלסול הוא מדרכי היצה"ר (קונטרס תפארת אדם לבעל החפץ חיים ריש פ"ו). [וע"ש דעפ"ז איכא איסור בתספורת וקיצור הזקן אף במספריים משום לאו דלא ילבש - ראה ס' הדרת פנים זקן, לכותב הטורים, ח"ב פ"ג בארוכה]. וכן מבואר לענין גידול בלורית בתשובת הג"ר יעקב דיאווסקי (מח"ס קיום התורה וציונים לתורה) הנד' בס' דא גזירת אורייתא, עמ' מ, ע"ש'. [אבל ראה שו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א: "מ"ש כ"ת דיש במעשה הבלורית להנערים גם משום לאו דלא ילבש גבר שמלת אשה, אינני מסכים עמו". ועד"ז בשו"ת פאת שדך ח"ג סימן סג דאם אינו מגדל שערו כאישה ממש עוד יותר מן הבלורית הנהוגה אינו עובר משום לא ילבש אלא משום חוקות הגוים בלבד. ע"כ. ודברי וסברת החפץ חיים לא הזכירו שם. ואולי אישתמיט מהם, מדלא הביאו].

שוב העירני ח"א מס' פירושים ופסקים עה"ת לרבינו אביגדור צרפתי ז"ל (מבעלי תוס' האחרונים - נדפס בירות"ו, תשנ"ו) לפרשת אחרי יח, ג: "וקצת קשה מתוספתא של ביכורים [פ"ד ה"ד דאנדרוגינוס שוה לאנשים וכו' ומסתפר כאנשים ומפרש רבינו אביגדור דמסתפר כאנשים שמסתפר לפני מצחו כאנשים], דמשמע דמי שאינו מספר מצחו כנשים, עובר על לא ילבש גבר שמלת אשה. . ולכך פסק על בעלי נפש שאינם מגלחין שערותיהן לפני מצחן, יש לזהר כי הם עוברים על לאו, ושרי להו מרייהו". ועייג"כ בס' צפנת פענח על הרמב"ם (הלכות ע"ז פי"א ה"א) "שלא יתקן איש בתיקוני אשה והיינו גידול שער".

ז. ובשו"ת משנה הלכות (ח"ב סי' עב) תמה השואל מה חסרון יש במי שמייפה עצמו כשיוצא החוצה, הרי אדרבה אדם צריך לחוס על כבוד קונו, והרואה אדם נאה מברך ברוך שככה ברא בעולמו' כמבואר בגמרא (ע"ז כ, א) ובשו"ע (או"ח סי' רכה ס"י). והשיב לו, שנקיות וייפוי הם שני ענינים, כי אדם חייב לשמור על גופו ועל נקיותו, ואדרבה נקיות הוא אחד מהדברים המביאים לידי רוח הקודש (ע"ו כ, ב) אבל אותם המייפים עצמם כדי שיימצאו חן בעיני אחרים ובפרט בעיני נשים, מלבד שיש בזה משום 'לא ילבש גבר שמלת אשה', גם יוסף הצדיק נענש בשביל שהיה מסלסל בשערו שיהא נראה יפה, ומיד נתגרה בו הדוב (רש"י בראשית לט ו).

ו: משום סכנה

כתב בצוואת רבינו יהודה החסיד (סנ"ד): "לא יגדל אדם בלורית כי הוא עון פלילי". ובטעם למה הוצרך לצוות שלא לגדל בלורית דהלא הוא איסור תורה כנ"ל. י"ל ע"פ הידוע שרבינו יהודה החסיד בצוואותיו מזהיר הרבה מענייני סכנה אף בדברים שהם אסורים מעיקר הדין כגון לא לעקור אילנות וכדומה, משום שרבינו יהודה החסיד הי' נביא ובהרבה צוואותיו ראה בעיניו כעין הבדולח דלבד האיסור, דיש בזה ג"כ משום סכנה ולכן הזהיר אותנו, וכן הוא בגידול בלורית חוץ מחומר האיסור הוא מכניס עצמו לכלל סכנה (ראה מקורות והארות אות ט בס' צוואת רבינו יהודה החסיד המפואר ובס' שמירת הגוף והנפש פס"ח אות ב).

"ואחרי כי העלינו שמדוקדק לאמר כי זה הוא ג"כ כוונת רבינו הרי"ח כאן בצוואתו, כל אדם יחוש עוד לנפשו כי חמירא סכנתא מאיסורא" (פי' שבעים תמרים על צוואת רבינו יהודה החסיד סי' סח).

ובס' יין המשומר (להקדוש רבי נתן שפירא מבני חבריא דהאריז"ל הק') עמ' מט, ב: "הביטו וראו העונש הגדול למסלסל בשערו אשר כל רואיו תירדנה עיניהם דמעה ועפעפים יזלו מים, וכל שומעיו תצלנה אזניו, שבמקום שצריך לקצר השערות הראש כו', אדרבה הם מאריכים ומניחים לגדל השערות כדי ליפות עצמם והם מתגרים בהם המשחיתים ואלו הם נקראים מגדלי בלורית . . וגם עוברין על לאו דלא תלכו בחוקות הגוי".

[וראה מ"ש לפרש דברי צוואת ריה"ח בזה בשו"ת פאת שדך ח"א סצ"ב דאתי לאפוקי מהסברא שיש להקל במדינות אלו דלא פלחי לע"ז בהכי "ואם זו היא כוונת ריה"ח ודאי אין מקום להקל כלל באוהב את היופי המוסכם"].

ז: גורם להיכשל באיסור חילול שבת

כתוב בס' יין המשומר הנ"ל: "ואנו רואים בכמה מקומות של קהלות ישראל שמגדלים שער ראשם ולהוסיף על חטאתם פשע סורקים אותו במסרק בשבת והוא איסור סקילה". "דדרכתם להחליק השער ולסרוק בשבת ובאים לידי כמה איסורים, ואף אם נרצה להמליץ טוב שאין מחליקין בשבת וכו', אין לא ראינו - ראי', ובפרט שאנו רואים שבלורותיהם עומדים אצל הנבלה מעל לראשיהם ושוה ממש כבחול ואין זה אלא שמסרקים כבחול" (ס' עמודי ארזים עמ' סח). וכן בס' הזכרונות למהר"ש אבוהב (דף מא, ב) "בכלל אזהרה הזאת שאין הולכין בחוקות עכו"ם ואין מדמין להם הוא שלא יגדל אדם ציצית ראשו כמו ציצית ראשם, וגם בזה הדור פרוץ בעוה"ר והוא שליח לדבר עבירה ולחילול שבתות כמו שידוע". ועד"ז בכף החיים סימן שמ סק"ו: "ומכאן תוכחת חיים על המגדלים שער ראשיהם כדי להדמות לגוים אפילו בחול אסור ויש בשבת איסור מוסיף שסורקים במסרק ותולשים שערות בשבת וגם סכין אותן בשמן וכדומה ואפילו אם עושה כן ע"י גוי אסור מדרבנן וחייב נידוי אלא דיש להקל עליו הנידוי אם יהי' בשוגג שלא ידע שהוא אסור אבל מיהא חייב להתענות ארבעים תעניות וכמ"ש מור"ם בהגה לעיל סי' שלד (ע"פ רוח חיים - פאלאג"י - אות א)".

[בכללות ענין סריקת שער בשבת ע"י מסרק ואם יש להתיר לתקן מעט השיער ע"י מברשת רכה כשברור שאין הכרח שפעולה זו תגרום הסרת שערות - ראה שו"ע או"ח ש"ג, סכ"ז ונ"כ; שו"ת אגרות משה או"ח ח"ב סע"ח; ועוד. ואכ"מ].

ח: מכשיל את הנשים באיסור הרהור

מבואר בספר חסידים לרבינו יהודה החסיד (סי' תרי"ד) דאף נשים מוזהרות בהרהור. וכתב בספרו ספר גימטריאות (סי' ל): "וכל אדם שיש לו בלורית בראשו . . גורם לנשים לצפותו ובאות לידי הרהור".

פרק ב: חומר האיסור

אסור לקרואו לספר תורה

כתב רבינו יהודה החסיד בס' גימטריאות [י"ל מכתב יד שהי' למראה עיני החיד"א - ירות"ו, תשס"ה] סי' ל': "וכל אדם שיש לו בלורית בראשו . . אסור לקרואו לספר תורה, דכתיב במזמור (תהלים נ, טז) ולרשע אמר אלקים, מה לך לספר חוקי". וכ"כ בשינויים במגלה עמוקות, פרשת קדושים, בשם סודי רזיא (הוא חיבורו של בעל הרוקח): "כל שיש לו בלורית . . אסור לקרותו לס"ת, שנאמר ולרשע אמר אלקים מה לך לספר חוקי, ועם מנאפים חלקך, אע"פ שאינו נואף". "ועתה אם הרב הגאון הקדוש בעל מגלה עמוקות זצ"ל קוראהו רשע להמהלך בבלורית איך לא ירא שום איש שיש בו ריח יראת שמים להקרא רשע" (קונטרס אחרון לס' דא גזירת אורייתא עמ' מד). [ועלה ונסתפק הגאון בעל שיורי טהרה (להגאון רבי אברהם הכהן מסאלוניקי, מח"ס טהרת מים, שו"ת מעט מים. ועוד) במע' הר' אות מז - אם מספיק דבר אחד מאלו ג"ד או בעינן כולם כאחד, אם זהו וא"ו המפרדת או המצרפת, והעלה שם שדי בדבר אחד לחוד שאסור לקרותו לתורה, והמסתכל בו עיניו כהות וכו', ע"ש באריכות].

פסול להיות ש"ץ

ראה שו"ת קרן לדוד (סכ"ב) דזה שהולך בבלורית כדרך השחצנים ודאי הוי בכלל אינו הגון דפסול להיות ש"ץ בכל ימות השנה. ועד"ז בתשובתו של הגה"צ ר' אשר אנשיל יונגרייז דומ"ץ דק"ק פעהרדיארמאט מכ"ה אדר שנת תרצ"ב: "הנה על דבר שאלתכם אשר שאלתוני, איזה הוא אשר איננו הגון להיות שליח צבור לעמוד לפני העמוד, אען ואומר . . כל מי . . שיש לו על ראשו בלורית, הנקראת בלע"ז פריזור, כל זה וכיוצא בזה, נקרא איננו

ח. וראה שו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי"ט, דגם בלא נתברר שום רשעות, רק מה שעוברים בכל יום בכמה לאוין במלבושיהם ותהלוכותיהם, נידונים כרשעים.

וכבר ידועים (ורבים מביאים) דברי הרמב"ם באגרת השמד (בסופה - עמ' קכ במהדורת קאפח): "אין ראוי להרחיק מחללי שבתות ולמאוס אותם, אלא לקרבתם ולזרזם לעשות המצות, וכבר פירשו רבותינו ז"ל, שהפושע אם פשע ברצונו כשיבא לבית הכנסת להתפלל מקבלים אותו ואין נוהגים בו מנהג בזיון, וסמכו על זה מדברי שלמה שאמר לא יבוזו לנגוע כי יגנוב למלא נפשו כי ירעב (משלי ו, ל), לא יבוזו לפושעי ישראל שהם באים בסתר לגנוב מצות". וראה ס' הדרת פנים זקן במילואים לח"ב פי"ח אות ד, וש"נ.

הגון לשליח ציבור" (ס' תפארת אשר עמ' יט). וכ"כ בשו"ת אגורה באהלך (להגרי"י ניימאן) ח"ג שמחות סימן כד אות ה, שבאמת ראוי לעשות תקנה שמגדל בלורית או מי שיש לו טבעת על אצבעו כחוקות הגוי - שהם לא ישמשו בתור שליח ציבור. ויתירה מזו כתוב בס' מהר"ר בר ח"י - מנהגי קודש (ילקוט מנהגי קודש הגה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר - קרית יואל, תשע"ו) ושם (ח"א עניני שליח ציבור אות רכ): "בני אדם המגלחים זקניהם, ומגדלים בלרותיהם, ומתלבשים ע"פ חוקי הגויים, עוברים על מה שכתוב בתורה, ובחוקותיהם לא תלכו, וכשהם באים להתפלל בבית הכנסת בלבושי עכו"ם, הם מעוררים הדינים ח"ו על ישראל, והם מעכבים כל התפלות שמתפללים בבית המדרש מלעלות למרום, ובפרטיות בימים נוראים הבעל"ט. ומוטב להם שישארו בבתיהם משיבואו בבית המדרש להצר לכל הציבור".

מפני חומר האיסור - מותר להסיר הבלורית אפי' בר"ח, ספה"ע, בין המצרים, באבילות וחול המועד

אף שאין מגלחים שער הראש בר"ח כי כן צוה ריה"ח (מג"א או"ח סר"ס וכ"פ בשו"ע הרב שם ובמשנ"ב שם סק"ו ובקיצשו"ע סע"ב ס"ד ועוד), מ"מ מי שיש לו בלורית מותר להסירו בר"ח כיון דהוי לאפרושי מכמה איסורים (ראה צוואת ריה"ח המפואר צוואה מח אות טז).

ואע"פ שאסור להסתפר בין פסח לשבועות (שו"ע או"ח סתצ"ג ס"ב), מ"מ מי שיש לו בלורית מותר להסתפר דהוי צורך מצוה (ראה הדרת קודש - ניזניאב אות צד; נטעי גבריאל הל' פסח ח"ג פמ"ט ס"ה). וכ"כ באגרות וכתבים (להגר"ח קניבסקי) פ"ד (ספירת העומר) אות ג: "התיר לספר בלורית בספירה (עי' רמ"א סי' תקל"א ס"ז. וספירה לא חמיר מחוה"מ)".

ואף שאסור להסתפר משבעה עשר בתמוז עד עשירי באב בחצות היום (שו"ע או"ח סתקנ"א ס"ד ברמ"א שם), מ"מ מי שיש לו בלורית מותר לגלחה, דהוי צורך מצוה (ראה שו"ת ולאשר אמר סי"ח; נטעי גבריאל הל' בין המצרים ח"א פ"ט ס"ז). ועד"ז כתב הגה"צ ר' יחיאל מיכל היבנר אב"ד ניזנוב בס' הדרת קודש (הערות על ס' ארחות חיים, אות צד): "ופעם אחת הייתי משובתי שבת בין המצרים בצל הקודש של מרנא ורבנא מהר"י מבעלזא זי"ע, ההוא אמר דמי שהיה דרכו ליקח שערו במספרים ומגלח מסביב [היינו שמסתפר עצמו באופן שהוא כדרך וכצורת העכו"ם], הוא מתירו לגלח את כל ראשו אפילו בין המצרים, ודימה זאת [מרן זי"ע] לדינו של הרמ"א

ז"ל בסי' תקל"א ס"ז בשם התרומת הדשן (סי' סו) [שמי שהמיר דתו וחזר בתשובה מותר להתגלח בחול המועד].

ואע"פ שאיכא איסור לאבל לגלח שערות על שאר קרובים כל שלשים יום, ועל אביו ואמו עד שיגערו בו חביריו דהיינו שיעור שלשה חדשים (שו"ע יו"ד סש"ץ ס"ד), הנה לצורך מצוה כגון שגדלו שערות עד שיש בהם חשש חציצה או שנראה כבלורית ויש חשש משום ובחוקותיהם לא תלכו יש שמתיר לגלחם קודם שלשה חדשים (שו"ת דברי סופרים סקנ"ב בתשובת הג"ר שמואל בנימין סופר, הו"ד בס' נטעי גבריאל אבילות ח"ב פ"ג סט"ו, וע"ש בשו"ת דברי סופרים שם שסיים: "וכמדומה שמטעם זה נוהגין באם נתגדלו השערות להתגלח אף בתוך זמן הגערה כי בודאי מנהג דג' חדשים שמחשבין זמן הגערה אינו עוקר הלכה, וגם שיש קצת חששא הנ"ל הן מענין הנחת תפילין הן שלא יהא נראה כבלורית מקילין להתגלח ובפרט ע"י שאלת חכם". שו"ר שדן בזה גם בשו"ת תשובות והנהגות ח"ג יו"ד סשפ"ג, וכתב "מיהו במגדל בלורית שמגדולי ישראל זצ"ל החמירו בזה משום חציצה בתפילין ומשום חוקות העכו"ם. . נראה דהגערה בזה קיימת ועומדת ומותר לו לגלח [הבלורית] לאחר שלשים יום מיד אם מחליט לקיים מנהג ישראל הקדושים, והיינו אם מגלחם כדין באופן שאין חשש חציצה או חוקות העכו"ם, שאינו להנאתו וכה"ג בודאי שרי וגם זכות לו ולנפטר").

ויתירה מזו מבואר בשו"ת פאת שדך ח"א חיו"ד סק"א: "ולענ"ד מצוה וחיוב לגזוז את השערות הללו (הנקראים בלורית בלשון בני"א, ואולי ג"כ בלשון חכמים), ואפילו בתשעה באב, כי היא איסור דאורייתא ממש לדעת רוב הפוסקים אשר מפיהם אנו חיים". ושו"ר לו בשו"ת פאת שדך ח"א סצ"ב "ולכן נלענ"ד למעשה, דודאי לכו"ע אסור לגזוז הנהו שערות בשבת ויו"ט, ובודאי מותר ומצוה וחובה לגוזזן אף בימי הספירה ובין המצרים ואפי' בט"ב. . אבל בחוה"מ. . המורה להדיא להתיר (ע"י הדיוט) אין מזחיחין אותו וכ"ש בעל תשובה שקפץ וגזז מעצמו דשפיר עבד והוא משובח. וכן במקום שמניחין תפילין בחוה"מ לכו"ע חייב לגוזזן מיד (ע"י הדיוט), דלא אשכחן מאן דפליג להדיא בחשש חציצה (ודברי ערוך השלחן לא יספיקו בזה וכמ"ש בספר דא גזירת אורייתא), כנלענ"ד". ועד"ז כתב הג"ר מאיר אמסעל בקובץ "המאור" (סיון-תמוז תשל"ח) דמותר לגלח הבלורית אף בחוה"מ ומכש"כ בימי הספירה, ומדבריו שם (עמ' 13) "וכל שהוא בעל תשובה הרי מצותו הראשונה להתגלח ואפי' בחוה"מ וכמובא בשו"ע או"ח סתקל"א, ולא דוקא

בעל תשובה, אלא כל בעל בלורית מותר וגם מצוה לגלחה אף בימים הללו, כדי להיפטר מדבר שהוא מנהג גוים וחציצה בתפילין". וכן שיטת הגרש"ז אויערבאך שמי ששערות ראשו מגודלים ביותר עד שחוצצים בתפילין, מותר לו לגלח במקום התפילין [ולא כל הראש] בימי בין המצרים, וגם בימי חול המועד - להנוהג להניח בהם תפילין (ס' הליכות שלמה פ"ד ס"ו).

תלמיד המגדל בלורית

"תלמיד המשחית פאת ראשו והמגדל בלורית לא יקחוהו אל החבורה עד שיקבל עליו לשמור ולעשות" (תקנות תמכין דאורייתא להגה"ק בעל בני יששכר מדינוב, ס"ד).^ט

בגידול בלורית - חשש של פסולי עדות

"כן גם היה מרגלא תמיד בפומא קדישא של מרן מהר"א זי"ע [מבעלזא] בהדרכתו לבחורי חמד, להיזהר מאד בזה ולא לגדל השערות בבלורית ח"ו, והי' רגיל לצטט את דברי קדשו של אביו הק' מרן מהרי"ד זי"ע שיש בזה חשש איסור דאורייתא, בהוסיפו לומר שאביו הק' הי' פוסק, ולפעמים אף הי' מרן מרחיב לבאר האי דינא ואמר בקדשו שהבלורית הינו חציצה במקום הנחת תפילין, ועוברים בזה על לאו של ובחוקותיהם לא תלכו, ולא זו בלבד אלא שיש בזה חשש של פסולי עדות" (ס' הליכות הצדיקים - שבת קודש ח"א עמ' קנח). וכ"כ בס' הרב הקדוש מבעלזא עמ' נג, ושם שאביו מהרי"ד אף הורה לפרסם את הדברים (שיש כאן חשש של פסולי עדות) ברבים בשמו.

ט. "זכרוני בימי חרפי בצעהלום שפ"א באו מגרמניא לשם שני בחורים ללמוד בשיבת הגאון ר' יעקב יחזקאל גרינוואלד זצ"ל שהיתה לו ישיבה גדולה של בחורי חמד. שני הבחורים היו מגודלי בלורית ונכנסו לספר העכו"ם דשם לייפות את בלורותיהם בטרם יכנסו לישיבה. הספר הגוי שאלם למה באו לכאן ואמרו לו ללמוד בשיבה. אמר להם אם כן אני אומר לכם שאני הספר כאן ומזהירכם שלא יתנו אתכם להיכנס לישיבה אם לא תתגלחו את בלוריותיכם וגם תשאירו פיאות כדין. הבחורים נתפעלו לשמוע מהגוי ע"ד איסור בלורית ומצות פיאות והסכימו מיד להתגלח ולהשאיר להם פיאות. ועכ"פ גם הגויים אז ידעו שישאל אסור בבלורית" (מאמרו של הר"ר דוד היילברין בקובץ המאור שנה כב חוברת ה עמוד 11).

גידול בלורית כדי למצוא זווג

"ועל בעל החפץ חיים זצ"ל שמעתי שהוכיח בחור אחד שהי' מגדל בלורית כדי למצוא זווג, שהדבר קשה כקריעת ים סוף א"א לעשותו בחוט השערה" (שו"ת פאת שדך חיו"ד סקי"א).

מרחן החזון"א - סלד מאוד מהולכי בבלורית

"אמר מרחן [החזון איש] ז"ל שכשנכנס אליו אדם . . שמגדל בלורית, נהי' לו כ"כ לא טוב על שעומד לו להקיא" (הגר"ח קניבסקי בס' ארחות יושר ס"ה).

פרק ג. איסור לאב לגדל בלורית לקטן

כתב הגה"ק הבעל בני יששכר בקונטרס אזהרת מהרצ"א את יג: "כל המגדל בלורית הוא אביזרייהו דע"ז אשר הוא יהרג ואל יעבור וכל המנהיג את בנו בדרך הזה גדול עונו מנשוא, ועתיד ליתן את הדין".

וראה לקמן ב"נספח" מס' קדושת לוי (פ' יתרו, ד"ה ונמצא): לכן אנו מוזהרין להזהיר גדולים על הקטנים שלא לגדל שער שלהם. . לכן מי שבשם ישראל יכונה יהי זהיר במאוד שלא לגדל שער של התינוקות שלהם. . ח"ו, רק להסיר מהם ע"י מוקדם, ע"ש. וכן מבואר בשו"ת קנין תורה בהלכה ח"ג ס"ח סק"ג שאפי' בילדים קטנים יש לזהר מבלורית, ע"פ דחז"ל סוטה מו, ב עה"פ (מלכים-ב ב, כד) ונערים קטנים יצאו מן העיר ויתקלסו בו ויפן [אלישע] אחריו ויראם ויקללם וגו' מה ראה ור' יצחק נפחא אמר בלורית ראה להן כאמוריים ועי' שבת קלט, א אי בטלי יהירי בטלי אמגושי פירש"י אי בטלי יהירי ישראל מתיהרים בבלורית כו' בטלי אמגושי יבטלו מסיתים

י. ואין להקשות מהמבואר בגמרא (סנהדרין כא, א) אמר רב יהודה אמר רב ד' מאות ילדים היו לדוד וכולן בני יפת תואר היו ומגדלי בלורית – שיש לומר דלא היו בניו אלא בני שאר ישראל שלקחו יפ"ת במלחמה וילדים דקאמר ר"ל בחורים, ולא שדוד ילדם (ע"פ רש"י קידושין עו, ב). ובכסף משנה (הל' ע"ז פ"א ה"ג) כתב משום הצלת ישראל שרי דהני ד' מאות ילדים היו מבעתים את האויבים. עוד י"ל, כיון שאין לאו מיוחד לזה אלא הוא בכלל ובחוקותיהם לא תלכו, מסרה הדבר לחכמים והם ראו שאין לגזור על הקרובים למלכות ע"ד המבואר בטור יו"ד סקע"ח מי שקרוב למלכות וצריך ללבוש במלבושיהם ולדמות להם מותר בכל ע"ש בני"כ הטושו"ע ובמנחת חינוך מצוה רס"ב אות ג. ועוד.

ואף לפי הדעה (דלא כנ"ל) שלא אסרו גידול בלורית אלא בגדולים שעושים כן להידמות לעכו"ם בלי שום תועלת וכוונה אחרת, אבל בנידון זה שעושים הבלורית לקטנים לנוי וליופי אין בזה משום חזקות העכו"ם, מ"מ אם עושים הבלורית לקטנים כדי שלא יהיו ניכרים שהם יהודים ויוכלו להתערב עם קטני הגוים לשחק עמם, בודאי שהוא איסור גמור (שו"ת בית יהודה ח"ב סצ"ה).

מחאה בתלמידים המגדלים בלורית

יא. וכן מספר גם הג"ר אלי' שטערנבוך ראב"ד אנטווערפן, ששמע להדיא מפ"ק מרן הגה"ק מהר"א מבעלזא, כאשר בחור אחד שלמד בישיבת חברון ניגש למרן, וצוה לו מרן שימסור לבחורים הלומדים בישיבת חברון כמה הוראות, ואחד מהם, שגידול בלורית הוא איסור דאורייתא (ס' הליכות הצדיקים – שבת ח"א עמ' קנט).

"ומפי הרה"ח ר' בנציון אוסטערליץ שליט"א שמענו, שזכור לו אשר פעם בעת עריכת השלחן הטהור דרעוא דרעוין, כשעמד הוא מאחורי מרן [מהר"א מבעלזא] זי"ע, ניגש בחור

ומדיחים המשניאים אותנו לפני ה', עכ"ד. [וראה גם ס' אביר יוסף, לפ' מטות (עמ' ש) בנוגע לבני גד ובני ראובן, שלא חשו כדבעי לסכנה הרוחנית, שהרי כל זמן שלא נבנה ערים לטפם היו פתוחים להשפעת הגוים שסביבותם, דכן מצינו במדרש דכשחזרו ממלחמת הכיבוש מצאו בניהם גדלים בלורית מהשפעת הגוים, ומבואר שהיו איזה גוים בארץ אף לאחר השמדת האמורי, ולא חשו בני גד ובני ראובן על בניהם שהיו פתוחים להשפעת אלו כל זמן שהיו בונים גדרות לצאנם, ועל זה הוכיח אותם משה ואמר שתחלה יעשו ערים לטפם לשמור על קדושתם ואח"כ ידאגו לממונם. וע"ע ס' תורת מנחם ח"ז עמ' 340]. ואכן, יש שנהגו להתחיל את תגלחת השערות בתגלחת הראשונה במלאות שלש שנים לתינוק (אפשערעניש) ממקום התפלין, וי"ל הטעם כדי להוציא מידי הנוהגים להגדיל שם בלורית (ס' ילקוט התספורת פ"ו עמ' סח, ושם שכן נהג הרה"ק מסקולען והרה"ח הרב יצחק מתמיד. ושו"מ שכ"כ בשם הרה"ק מסקולען בס' נטעי גבראל על תגלחת הילדים פ"ה ס"א).

דין בלורית לענין כיבוד אב

אם האב מצוה לבן, לגדל בלורית, אם רשאי הבן לא לציית לדברי האב, ראה קובץ נועם יט שער הלכה עמ' שיא ומשמ' לס' שערי הלכה ח"א ס'י שמה (ע"פ דברי הגר"ה וואזנר) ש'פשוט שבזה אינו מחוייב לציית לאב. . שיש איסור בגידול בלורית. . וכמובן שצריך ליזהר לא לבעוט ח"ו באביו אלא

אחד משיבת חברון למרן זי"ע לקבל שיריים, אמר לו מרן לפתע 'חברונ'ער ישיבה איז אַ גוטע ישיבה, אָבער ס'דאָ וואָס זענען מגדל בלורית, דער טאַטע ז"ל [מרן מהרי"ד זי"ע] האָט געזאָגט אויף דעם שאַרפע דיבורים, איך וויל עס אפילו נישט איבערזאָגן' (ישיבת חברון הינה ישיבה טובה, אמנם ישנם שמה כאלו המגדלים בלורית, אאמו"ר ז"ל התבטא על כך בלשונות חריפים, ואיני רוצה לחזור עליהם). והמש"ך מרן הק' ווילסט וויסן וואָס דער טאַטע ז"ל האָט געזאָגט, דער טאַטע ז"ל האָט געזאָגט אַז טשאַפּיקעס איז אַ חשש דאורייתא' (ברצונך לדעת מה אמר אאמו"ר ז"ל על כך, אאמו"ר ז"ל אמר שיש בכך חשש איסור דאורייתא), ונענה הבחור למרן שהוא אינו מגדל בלורית, אמר לו מרן 'אני יודע, אבל רצוני שלא תלמד לעשות כן לגדל בלורית!'. .

ובס' בקדושתו של אהרן (ח"ב עמ' שדמ) מסופר במאן דהו שבבחרותו נסע לתקופה לארה"ב, ושם התחיל לגדל בלורית בראשו, וכאשר חזר לארץ ובא לקבל שלום ממרן זי"ע, הבחין מרן בבלוריתו ושאלו מרן על כך כשהוא מצביע על הבלורית, אמנם הלה לא השיב דבר ואף לא לקח את ההערה אל לבו והותיר את הבלורית, ולאחר זמן קצר נשרו ממנו שערות ראשו באיזור שה' לו בלורית ומאז לא צמחו עוד, ולמרות שבכל הראש צמחו לו השער כרגיל, אבל במקום זה שגידל את הבלורית שוב לא צמחו יותר.

יעשה הענין בחכמה ובהשכל". אולם בשו"ת תשובות והנהגות ח"א סמ"ב כתב שאם מניח את הבלורית משום שלום משפחה שחפצים שיגדל שער לנוי, ואם לא יגדל יגרום ריחוק בינו למשפחתו, אזי יש להתיר זאת, מפני שאינו עושה כן לשם שחץ וגאווה, אלא משום דרכי שלום, ובאופן כזה אין חשש איסור. וכ"כ בס' ילקוט יוסף הלכות כיבוד הורים עמ' תסב. ועפ"ז כתב בס' ואין למו מכשול (הלכות והנהגות לבעלי תשובה) ח"י (שנת תשע"א) פ"ד (עמ' רלג) דאע"פ שראוי ונכון להמנע מגידול בלורית משום שי"א שעובר בכך על איסור הליכה בחוקות הגויים, ובנוסף לכך מגרה בעצמו את היצר הרע ולכן שומר נפשו ירחק מזה, אומנם בעל תשובה שבעבר הי' הולך עם בלורית, וכעת מסתפר קצוץ ואינו משאיר בלורית, והוריו מתנגדים לכך וטוענים שאינו נראה יפה כמו שהי' נראה בעבר, והדבר מציק להם, רשאי לגדל מעט בלורית כדי לשמור על השלום במשפחה, ולא יגרום להוריו צער.

פרק ד: "מנהג" גידול בלורית אצל (קצת) בני תורה

הטעם שהעלימו גדולי ישראל עיניהם

ופלא שפשתה מספחת זו גם אצל בני תורה (בית ברוך על חיי אדם כלל י"ד סקפ"ו) ובכמה מקומות העלימו גדולי ישראל עיניהם, היינו משום כשם שמצוה לומר דבר הנשמע וכו' וכדי לא לרחק נערים אלו ומשפחתם וכו' והשליכו גדולי ישראל אלו יהבם על אלו הפוסקים אשר מיעטו בחומרת הענין אבל באלו בני תורה אשר איכשר דרא ומדקדקים באורחותיהם שיהי' ע"פ דרך התורה ללא חששות ופקפוקים יש למחות בתוקף על גידול בלורית (ס' פסקי תשובות סכ"ז סק"י ע"פ שו"ת תשובות והנהגות ח"א סמ"ב, וע"ש בשם הגה"ק מוהר"א מבעלזא שביקש ממנו לומר לבני הישיבות שיש חשש איסור דאורייתא בגידול בלורית). וכמו"כ בס' עמודי ארזים (עמוד ה, דף מו, ב): "וכמה מיקירי ירושלים דברו עם מנהליהם איך הם שותקים ומקלקלים את בחורי אה"ק וירושלים. ותשובתם היא שאין בידם לתקן".

וראה עד"ז במכתבו של מרן הגאון רבי אלחנן בונם וסרמן הי"ד (ראש ישיבת אהל תורה ברנוביץ ומח"ס קובץ שיעורים וש"ס) אל רבי שרגא פייויל מנדלוויץ (מנהל דשיבת תורה ודעת), בענין יחס מחנכים לתלמידים מגדלי בלורית - נדפס בריש ח"ב דס' קובץ מאמרים ואגרות (מהדורא חדשה בהוצאת ישיבת אור אלחנן - ירות"ו, תשס"א), וז"ל:

מכתבם הגיעני והנה תשובה על עיקר השאלה ימצאו במשנה ברורה סי' כ"ז ס"ק ט"ז, אבל שאלתם איך להתנהג בנוגע להנהלת הישיבה, כמדומה שא"א להעמיד את הדבר בתוקף ולומר יקוב הדין את ההר, כי יש לחוש שמא יהי' זה למכשול לרבים לעזוב את הישיבה בשביל זה, אבל צריך לומר ביחידות עם אלו שלפי ההשערה יהיו הדברים נשמעים אצלם.

המוקירו ומכבדו בלי מכירו מברכו ואת כל הנלוים אליו בחיים של אושר וברכה בחג כשר ושמח בכל ט"ס.

אלחנן בונם ווסרמן

עדות הפכית

אולם עדות אחרת בנוגע לתלמידי ישיבות ליטא אנ"ר במכתבו של הג"ר חיים מרדכי קאטץ, ראש ישיבת טלז (נדפס בריש ס' טהרת יו"ט ח"ח עמ' כב): "היראים והחרדים, מדקדקים במצות, גם בליטא היו מקפידים ע"ז. ותמיהני ע"ז שראיתי בערוך השלחן הל' תפילין שכותב שמנהג פשוט הוא להניח תפלין כשהשער גדול ואין לפקפק בזה כלל. אולם המגדלים בלוריות הנה מלבד האיסור תורה בבלורית בכלל לכמה פוסקים ואחרונים ז"ל, ודאי חוצץ, כדמבואר בהרבה מקומות, ואין מקום אתי להזהיר ע"ז לבני הישיבה היקרים פה, כי זהירים המה ב"ה ובפרט במצות תפלין". וראה גם שו"ת רבבות אפרים ח"ו סכ"ג: "וכבר הונהג אצל בני תורה לא ללכת בבלוריות".

מרן החפץ חיים:

הטעם שלא מיחו על גידול בלורית בישיבות דליטא

אף גם במפגש הידוע של הגה"ק ה'חפץ חיים' מראדין עם מרן [מהר"א מבעלזא] זי"ע בעת האסיפה הגדולה בווארשא בשנת תר"צ, כאשר נסעו ביחד בעגלה, פנה מרן אל החפץ חיים והתנצל בפניו על אשר הוא רוצה לשאול אותו בענין הבלורית שהי' פרוץ בגלילותיו, ושאלו אם נכונה השמועה כי בישיבתו מתירים לבחורים לגדל בלורית על ראשיהם, ענה החפץ חיים למרן זי"ע על כך "בעלזער צדיק, ביי אייך איז נאך די וועלט צוריק געשטאנען, אָבער ביי אונז, אַז אַ בחור קומט אין ישיבה אַרײַן לערנען, זענען מיר שוין צופרידען, און מיר האָפֿן אַז המאור שבה יחזירנו למוטב" (ס' הליכות הצדיקים - שבת ח"א עמ' קנט בהערה).

ע"פ קפידותו של מרן החפץ חיים

לא גידלו בלורית בישיבת ראדין ונובהרדוק

"ישיבת ראדין נוסדה ע"י מרן החפץ חיים בשנת תרכ"ט. . רובם של תלמידי ראדין בדומה לנובהרדקאים לא גילחו את זקניהם, ולא גידלו בלורית, עפ"י קפידתו של החפץ חיים על כך, אחרת מן הנוהג בישיבות ליטא" (חידושי הגרנ"ט השלם - ירות"ו, תשמ"ט - בתולדות הגרנ"ט "הנותן אמרי שפר" עמ' ח הערה 21).

כל גדולי ישראל לא גידלו בלורית

"על כן הנני להעיד שכל גדולי הדור מהדור הקודם, דהיינו מרן החזון איש, מרן הגר"ז, מרן הקהלות יעקב ועוד, אף אחד מהם לא גידל בלורית, לא הם

ולא בניהם, ואין לי גם ספק, שדבר שהחפץ חיים והחזון איש שללו, יש בזה משום שלילת קדושה, ואם יש חוסר בקדושה היכן הסייעתא דשמיא? וכל התלמידי חכמים שמגדלים בלורית, בטחוני שבשליטת בלוריתם הי' כוחם גדול יותר ממה שהם עכשיו, וכמו שענה רבי יהושע לקיסר (תענית ז, ב) דאי הוי סנו, טפי הוי גמירי" (שערי אהרן - פנינים, חלק שני עמ' תתרכא)."

בכל הישיבות (וכן בין בע"ב פשוטים) - לא נמצא אף אחד בבלורית

העיד בס' עמודי ארזים (ירות"ו, תרצ"ג - עמוד ה, דף מה, ב): "הן ידוע הוא שתה"ל בכל הישיבות הגדולות והקדושות אשר נתיסדו מכבר באה"ק ובירושלים על ידי יושבי אה"ק החרדים והיראים, לא נמצא ח"ו אף ילד או בחור אחד שילך ח"ו בבלורית. וכן בין בע"ב פשוטים כל מי אשר בשם ישראל יכונה, אינם מגדלים בלורית ח"ו. וכולם הם בני ציון המצויינים בציון קודש ישראל".

ראש פרעות אויב

אחרי הפרעות בשנת תרפ"ט כשבאו בני ישיבת חברון (סלבדקא) לירושלים רעשה העיר ונדפס קונטרס "דא גזירת אורייתא" (ירות"ו, תרצ"א) לבאר חומר האיסור שיש בגידול בלורית ובו מכתבים מכל גדולי ורבני ירושלים בזמנו שהצטרפו לאסרו מכל וכל, ע"ש. והאריך בזה בס' עמודי ארזים שם: "אבל עתה זה מקרוב עלו איזו עולים ועשו פה ישיבות והביאו מבחוץ בחורים. וגם ויחנו במוסרות ולומדי מוסר הם. . וגם פרצו חומות ירושלים בראש פרעות אויב ועונותם עברו עלי ראשם. . מה להם לבחורים חובשי ישיבות ולומדי מוסר לילך בקלות ראש הזו של הבלורית" (ע"ש בארוכה). ובשו"ת שארית ישראל ח"א יו"ד סי"א (בתשובה משנת תרצ"א): "הנערים המנוערים שבאו לפעיה"ק ת"ו מארצות הגולה, והמה מגדלי בלורית. . שלא תשפה המספחה גם אצל בני ציון היקרים שלא ירגילו בזה".

יג. "ואם הדבר מכווער ואסור בסתם יהודי, עאכו"כ בראשי ישיבות המלמדים תורה לבחורים ולישראל, ואע"פ שפניהם מעוטר זקן ושפם, אבל הבלורית הגסה והפריעה לשמצה בקמי ראשיהם, הן מעידה שאך אין יראת אלקים במקום הזה. ולא די שהוא גורם רעה לעצמו ולנשמתו, אבל הם גם מחטיא את הרבים, שהרי תלמידיו השומעים תורה מפיו, ממנו ילמדו וכן יעשו גם כן, להיות מגדלי בלורית. . והסכנה צפוי' שיהפכו ח"ו לתרבות רעה, בראותם שרבים הצריך להיות דומה למלאך ד' צבאות הוא דומה ל... (קובץ "המאור", טבת-שבט תשכ"ה, עמ' 33, ע"ש שהאריך עוד).

בלורית - י"ל שאסור משום ואל תטוש תורת אמך

וכדאי להזכיר שו"ת משנה הלכות ח"ט סוף סקע"ד: "ודע דלמודעי אני צריך דבענין גילוח או גידול הזקן מפלפלין ורוצין לדעת אי זה מקרי שינוי מנהג וראיתי הרבה בחורים שמגדלים בלורית על ראשיהם וזה ודאי מנהג גדול ה' וגם נוגע באיסור שלא לגדל בלורית וגם יש משום הנחת תפילין ואין פוצה פה ומצפצף שיש בזה איסור גמור גם משום ואל תטוש תורת אמך וז"פ וברור" עכ"ל שו"ת משנה הלכות שם.

להתרחק מלהתחבר עם בחורים שמגדלים בלורית

תדיר כאשר הגיעו לחצר הקודש בחורים אשר למדו בישיבות כאלו שאינם מקפידים על כך, ה' מרן [הגה"ק מהר"א מבעלזא] מתעניין ושואל אם הם מגדלים בלורית, וה' מזהיר אותם שלא לנהוג כן, ומרן אף ביקש שיפרסמו את הדברים ברבים בשמו, וזימנין אף הרחיק לכת והורה שיתרחקו מלהתחבר עם בחורים כאלו שמגדלים בלורית (ס' הליכות הצדיקים - שבת ח"א עמ' קנט).

גידול בלורית - לא מתשוקה להוספה ביראת שמים

ויש להעיר מספור אודות הגה"ק בעל דברי יואל מסאטמאר, דכאשר הגיע אחרי המלחמה לארה"ב, בקשו ממנו ראשי ישיבת "תורה ודעת" [לאח"ז שמעתי מידידי בנש"ק הרב פנחס משה טוורסקי שליט"א שהמעשה אירע בישיבת "טלז"] שיואיל למסור שיעור לפני תלמידי הישיבה. אחרי שסיים השיעור, נתבקש עוד לומר דברי חסידות ומוסר. וכשראה לפניו חלק מהבחורים שהיו מגודלי בלורית, דבר על כך שעל פי ההלכה צריך להוריד הבלורית כמנהג יהודים יראי שמים. והנה אחד מהתלמידים לא ה' נוח לו עם דברי מוסר אלו, והטיח כלפי הגה"ק מסאטמאר: "גם הרב אינו נוהג על פי הלכה, שהרי מתפלל לאחר זמן תפלה". והשיב לו הגה"ק מסאטמאר במתק שפתיו: "נכון, יתכן שגם אני אינני נוהג ע"פ הלכה, אמנם בדברים שאני משנה מההלכה, אני עושה כן על פי מה שקיבלתי מרבתי הקדושים שנהגו כן מדורי דורות. אבל האם גם גידול הבלורית הוא על פי הוראת ומנהג רבותיכם הקדושים?" [ז"א, הוא נובע לא מתשוקה להוספה בקדושה וביראת שמים אלא מקולא ח"ו] [ס' ותורה יבקשו מפיהו עמ' 12].

בימי קדם - היו הפרנסים באים לבית המדרש ומגלחין כל שער שלא כדין

וראה גם בספר הזכרונות בסוף הלכות פאות הראש: "וזכורני בבתי מדרשות שבהם נתגדלתי כך הי' המנהג של הפרנסים, היו באים בבית המדרש והמספריים בידיהם וכל שער היתר שלא כדין היו מגלחין אותו ולא הי' אב פוצה פה ומצפצף אלא רואה ושמח כמשפט שארית ישראל". וראה גם שו"ת משנה שכיר דע"י גידול הבלורית וכיו"ב מביא שנאת הגויים עלינו.

נספח: ההיזק הרוחני בשערות ראש ארוכות

בשיער דבקים כוחות הטומאה

מי שמגדל שער הרי כוחות שליליים נשארים ושורצים בשערו ומשפיעים עליו לרעה; אבל כאשר הוא מסתפר אז נפרדים ממנו כוחות הפסולת והרע, הן אלו שמתוך תוכו והן הכוחות החיצוניים המתקרבים לשערותיו (ראה ס' השבת בקבלה וחסידות ח"א עמ' קע, וש"נ).

וכן מפורש בחז"ל בזה"ק (תזריע מח, ב): "תא חזו כל מאן דאיהו מסטרא דדינא ודינין מתאחדין בי, לא אתדכי עד דאתעבר מיני' שערא, ומדאתעבר מיני' שערא אתדכי". ועד"ז בכתבי האריז"ל (ראה לדוגמא פרי עץ חיים, שער הסליחות פ"ז): "כבר ידעת, כי כל השערות הם דינין ולא בעי לספרא יתהון שערי דרישא כי הוא סוד גילוח הלויים, אבל צריכין להניח פאה שלא יספרו". ובטעמו המצות פ' קדושים: "ראוי לאדם לכוין כשמספר ראשו שמסלק כל הגבורות דדינים ממנו ע"י תער". ועד"ז בשעה"כ דרוש ה', דף מד, א ובס' נגיד ומצוה ריש ח"ב.

וכן מבואר בס' נועם אלימלך פ' קדושים עה"פ ובקוצרם שצריך לגלח השער שהם דינין. וע"ש ליקוטי שושנה, פרשת נשא: "צריך אדם לזוהר שלא לגדל השיער, כי הסטרא אחרא יש להם אחיזה בשיער והאדם צריך שלא ליתן שום אחיזה לסטרא אחרא".

וכן כתוב בס' קדושת לוי פ' יתרו, ד"ה ונמצא שהאריך בגנות גידול שערות שלא להדביק בהם הסטרא אחרא, ושם: "לכן אנו מוזהרין להזהיר גדולים על הקטנים שלא לגדל שער שלהם הנקרא בייא האר כי יהיו ח"ו דבוקים בבחינת זו של השערות ויהי' להם יניקה ממקום המטונף הנ"ל, לכן מי שבשם ישראל יכונה יהי' זהיר במאוד שלא לגדל שער של התינוקות שלהם ולעשות להם בייא האר ח"ו רק להסיר מהם ע"י מוקדם בכדי שיהי' דבוקים לסטרא דקדושה ויטיב לו בזה, השי"ת יפתח לנו ולכל ישראל שערי תורה שערי קדושה שערי טוהר".

ועד"ז מפורש בס' נוהג כצאן יוסף (מע' גילוח אות ב): "לא יגדל אדם שערות ראשו יותר מדאי כי לא זו לבד שהקליפות יש להם אחיזה בשערות הראש אלא שגם ניוול הוא לו". ועוד.

ולכן "יזהר האדם מאד לא לגדל פער שער ראשו יותר מדאי" (לשון יסוד ושורש העבודה שער ח פ"א, וע"ש שיש לגלחם בכל ששה או שבעה

שבועות) ו"אסור לאדם לגדל שער ראשו על פי זהר ועל פי מרן האר"י . . ששקול כשבעים סנהדרין של משה רבינו ויותר" (שלחן הטהור סר"ס ס"ח, וע"ש שהמגלח בכל ע"ש אשרי לו ועכ"פ בכל שתי שבועות ובדוחק שלשה שבועות. וראה עד"ז בסידור רבי קאפל). ו"טוב לגלח שערות ראשם תיכף כשיהיו ראויים לכך, כי שקר החן והבל היופי ושופרא לנשי, ומה גם לפי מה שגילו לנו המקובלים כי שערות הראש הם כוחות הדין" (ס' חסד לאלפים לבעל פלא יועץ, יו"ד סקע"ח ס"א). ו"ירא שמים לא ינהוג כמנהגם של אלו המגדלים שער . . יען על פי סוד התגלחת הוא צריכה הרבה לזכרים להעביר כחות הדין" (שו"ת תורה לשמה שפ"ח) ו"צריך ליפול שערות ראשו להעביר ממשלת זדון מעליו" (פלא יועץ ערך גלוח). "דלכך הי' עשו כאדרת שער שהשערות הם המותרות הדבוקים בסטרא דילי" (מאור עינים, לקוטים ד"ה יעקב אבינו), ש"שערות הם ממותרי מוחין . . נאחזין בהם הקליפות וע"כ צריך לגלח שערות הראש" (קהלות יעקב ערך גילוח). ו"גילוח ראש הוא כינוי אל גזיזת ופרישת הדעות המשובשות המתילדים מאידיים רעים ומזיקים בראש אשר מפניהם יעשו כל המעשים המגונים על ידיו" (עקידת יצחק פ' תצא, שער צז).

הרשע - ראשו נטוי' בגיהנם

בס' רב פעלים להג"ר אברהם בן הגר"א (עמ' יט) כתב בשם סודי רזא לבעל הרוקח בשם מדרש אספה: הרשע ראשו נטוי' בגיהנם מפני שבראשו ציצית שערות גדולות ארוכות להתגאות בגאון ציצית שבראשו, עכ"ד.

גידול השערות - הוא דרך ניוול

מבואר בחז"ל שגידול השערות הוא דרך ניוול (ראה לדוגמא יבמות מח, א; מו"ק יד, א) וכ"ה בלשון הפוסקים (ראה ראבי"ה סקצ"ז; דרכי משה או"ח סר"ס ס"א בשם אור זרוע; הגהות הגר"א שם סק"ד; שו"ע הרב שם ס"א; ועוד). "לא יגדל אדם שערות ראשו יותר מדאי . . שגם ניוול הוא לו" (נוהג בצאן יוסף מע' גילוח אות ב).

סלסול השערות - עושה רושם גדול בנפש

"אין לך דבר למטה בתענוגי עוה"ז שאין לו שרש ומקור בהיכלות דסטרא אחרא, ואפי' דבר קל כמו סלסול השערות וכדומה שהוא לכאורה דבר קל יש להם שרש בהיכלות הסטרא אחרא ועושה רושם גדול בנפש, וכמ"ש ביוסף

ויהי יוסף יפה תואר ויפה מראה, שסלסל בשערות, מיד - ותשא אשת אדוניו כו' ונענש ע"ז וישב בבית האסורים י"ב שנה לתקן החטא, הרי שלכאורה הוא דבר קל ובאמת הוא פוגם מאד שגורם כו' . . וכשכופה את עצמו בכל תענוגי עוה"ז שלא יעשה אותם . . ומהפך אותם למתקא . . אזי נמשך לאתהפכא חשוכא לנהורא, שבחי' א"ס עצמותו ומהותו יאיר למטה מטה גם במקום החשך בגילוי ממש" (סה"מ תרמ"ג, ד"ה ת"ר נר חנוכה, עמ' מג-מד. ותודתי נתונה לידידי הרב יוסף הכהן ניופילד שהזכרני ממקור הזה).

ריבוי השערות הוא סימן לבעל חוטא

"שמעתי בשם הרב הצדיק האלקי מו"ה יעקב יצחק [החווזה] מלובלין זצלה"ה, שהי' נותן סימן על אותם האנשים שהולכים בשערות גדולות על ראשם ואינם מגלחים א"ע בכל עת אשר אין דבר מגונה מזה. והי' הוא הקדוש אומר עליהם שהדבר הזה הוא מורה על רוב אשמותיהם. ונתן סימן ע"ז קדקד שער מתהלך באשמיו [תהלים סח, כב]. וד"ל" (ס' דבש השדה - בילגוריאי, תרס"ט - אות סא). "ובשם הרה"ק מפרמישלאן זי"ע שפי' הפ' קדקוד שער מתהלך באשמיו, דמי שמהלך בקדקוד מלא שער סימן הוא שהוא מלא חטאים השי"ת ישמור אותנו ואת צאצאינו ואך טוב וחסד ירדפוננו" (שו"ת קנין תורה בהלכה ח"ג ס"ח סק"ג).

שערות הראש גורם לגאווה ותאוה

מבואר בס' תפארת יונתן (להגאון בעל כרתי ופלתי) פ' נשא דריבוי השערות ירבה חמדת המותרות, ולכך עשו מלא שערות הי' מלא תאוה ואמר הלעיטני נא. ועד"ז בספרו יערות דבש ח"א דרוש י, דרבו השערות גורם שיהי' איש דם מלא חמה וכעס וזולל וסובא. וכ"כ שם דרוש ו. וכמו כן מפורש באור החיים הק' פ' תצא ד"ה וראית בשבי' דשערות הראש גורם לתאוה ולתחלואי הרע הנדבק באדם. וצ"ע מרבינו בחיי פ' נשא בענין גידול שער דנזיר. וראה ס' משך חכמה (ויקרא יט, כז) דשער הראש מביא להסתת היצר כדמצינו בנדרים ט' דאותו נזיר שהי' קווצותיו תלתלים ופחז עליו יצרו זה גדל בשטות, ושער הזקן מגדירו מעבירות ולכן גדל בפקחות.

ריבוי השערות סימן לקטנות השכל

שלמה המלך לא הי' לו כי אם מעט שערות כי שערות הוא קטנות המוחין ואצל שלמה המלך כתיב ויחכם מכל אדם ולכן הי' לו מעט שערות וכן הוא

האמת כמו שאומרים העולם דשערות ארוכות הוא סימן לקטנות השכל - לאנגגע האָר קורצן שכל (ס' כנסת ישראל, שבת תשובה דף נו).

ובשו"ת תירוש ויצהר (סס"ח תשובה ב' בסופו) כתב בשם ס' אהל יצחק (ח"ג דף יא) שהביא בשם הגאון רבי אלעזר פלעקלש (הגאון בעל שו"ת תשובה מאהבה) שהי' אומר טעם לשבח על אלה מתעי בני ישראל שמגלחים זקנם ומגדלים בלורית ראשם, עפי"ד המדרש רבה (בראשית פי"א ס"ו) מפני מה אותו האיש מגלח פאת ראשו ומניח את פאת זקנו, א"ל מפני שגדל עמו בשטות. ופירש במתנות כהונה שם ששער הראש אחר שנוצר נתרבה ונתגדל עמו בשטות בימי נערותיו, ושער הזקן אינו בא לו עד ימי החכמה והבינה. הרי דפאת הזקן גדל בפקחות ומתכבדין עמו, משא"כ בפאת הראש מתביישין משום שגדל בשטות, אך כל זה בזקני ת"ח שכל מה שמזקינין דעתן מתיישבת ומתוספת, אבל זקני עמי הארץ כל זמן שמזקינין דעתן מתטפשות [סוף מס' קינים], נמצא דשער ראשם גדל בחכמה קצת, משא"כ זקנם גדל בטפשות, וע"כ עושים להיפך שמגדלים הבלורית שמתכבדין עמו, ומגלחין זקנם שהוא להם לבושה שמורה על טפשותם וסכלותם ע"ש ודפח"ח.

גידול בלורית: דבר מאוס

רבותינו הק' [מבעלזא] הקפידו ביותר על מה שנפרץ במחוזות שונות לגדל את שערות הראש בבלורית (טשאָפּ), והי' הדבר מאוס אצלם מאוד, ולחמו נגד פירצה זו בתקיפות ובעוז ובכל כוחם כדי להעמיד הדת על תילה (ס' הליכות הצדיקים - שבת קודש ח"א עמ' קנח).

התרשלותו של האב בגידול בלורית גורם שבנו לא יקיים

המצוות כראוי

"וביותר צריכים לזרז ולעורר אלו הבע"ב אשר כבר יש להם בנים, ואינם נזהרים בזה לקיים מצות תפילין של ראש כראוי, מחמת שמגדלים להם בלורית, ועל ידי זה גורמים שגם בניהם אחריהם יתרשלו בזה, וגדול עונם מנשוא. ויש להמליץ בזה לשון חכמים וחידותם, שאמרו בגמרא (עירובין צה.). מקום יש בראש להניח שני תפילין, ופריך היכא, אמרי דבי רבי ינאי מקום שמוחו של תינוק רופס, ופירש"י רך. ונראה בדרך רמז ומוסר, דהנה עינינו רואות כי הדורות מתמעטים והולכים בכל ענין, ולדוגמא בענין הזה אשר דברנו לגבי התגלחות הזקן, שרואים בזה התדרדרות וירידת הדורות,

האבות אשר הולכים בחתימת זקן שלם, בניהם אחריהם מקילים כבר לספר הזקן במקצת, ואם האב מקיל ומספר את זקנו קצת, אז הבנים מלקחין לגמרי ע"י סם וכדומה, ואם האב לוקח בסם, אז הבנים מגלחין הזקן בתער, ואם בעוה"ר האבות בעצמם מגלחים זקנם בתער, אז הבנים אינם מגלחין את זקנם לבד, אלא חותכים כל הראש והצוואר, שמאבדים את עצמם לדעת רח"ל, שפורקים מעליהם עול התורה והמצוות לגמרי ה"י.

"וכמו כן רבותי לענייננו, לגבי קיום מצות הנחת תפילין של ראש כתיקונה, אם האב הולך בפאפארעס, ובשערות גדולות החוצצים בתפילין, ונחשב להלכה כאילו לא הניח תפילין כראוי, כי מצות התוה"ק היא להניח על הראש כנגד המוח, ולא על הפריזאער ושערות ארוכות, מובן ממילא שאינו יכול להוריש לבניו אחריו שהם יקיימו מצות תפילין כדבעי, ואדרבה, הם יקילו יותר בזה, עד שיפסיקו לגמרי מלהניח תפילין ח"ו, ונמצא דמה שהוא אינו מקיים המצוה כהלכתה ותיקונה, דין גרמא בניזקין, שגם בנו אחריו יתרושל בקיום מצוה זו, ולכן ענוש יענש האב גם על עון בנו, כי מכח התרשלותו נגרם שגם בנו לא יקיים המצוה כהוגן. וזה שרמזו חז"ל במתק לשונם, מקום יש בראש להניח שני תפילין, ועל זה הקשו בגמרא, איך יתכן מקום בראש לשני תפילין, לזה פריך היכא, ומשני, מקום שמוחו של תינוק רופס, ופירש"י רך, ור"ל שבעוה"ר מחמת ריבוי הגליות וכובד הצרות מוחו של תינוק רופס כל כך, ובכל דור ודור יורד ומתדרדר הלך וחסור, וממילא אם האב לא יניח תפילין כראוי בודאי גם הבן לא יניח כראוי, לכן מקום יש בראש לשני תפילין, רומז על תפילין שלו ותפילין של בנו, שהכל תלוי באחריות האב כאמור" (ס' דרשות דבר צבי - להגה"צ אב"ד ווייצען ומח"ס שו"ת מקדשי השם - דרשה לפ' שמיני עמ' יד).

וואו איז דער אידישער שטאַלץ?

כאשר הילד נעשה בר מצוה, ומתחיל להניח תפילין - הרי למרות שעל תפילין נאמר 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך' (תבוא כח, י) כמארז"ל 'אלו תפילין שבראש' (ברכות ו, א), היינו שכאשר ילד יהודי המניח תפילין הולך ברחוב, יש בכחו שגם הגדול שבגדולים מאומות העולם יפול לפניו - הרי בסופו של דבר, מסתירים את מקום התפילין בשיער. "היכן הוא התוקף? וואו איז דער אידישער שטאַלץ?!" (ס' תורת מנחם ח"ג עמ' 73).

דברי סיום

"ע"כ לא אוכל להתאפק מלהודיע קשוט דברי אמת לזכות את הרבים בזה להודיע את גודל האיסור של הבלורית שהאיסור הבלורית הוא עפ"י רוב הפוסקים הוא איסור דאורייתא ממש ואקוה שישמעו אלי היראים והחרדים לדבר ה' בזה להסיר מהם הבלורית שעשוי לנוי ויופי כי עפ"י הדתוה"ק הוא איסור חמור ע"כ מי שיש בו זיק וניצוץ ירא שמים יסיר ממנו את 'אשמתו' כאשר שמעתי בשם הגר"א ז"ל ע"ז קדקד שער מתהלך 'באשמיו' גיוואלט מען טאָר נישט גיין קיין טשאפ... ולכל השומע יונעם ויהי נועם ה' עליהם ותבא עליהם ברכת טוב בזכות הקידוש השם וכבוד שמים אשר יסירו הבלוריות מעליהם ומעל בניהם הקטנים ויתקדש ש"ש ע"י שיקיימו שאל אביך ויגדך זקניך ויאמרו לך ועי"ז יתקדש ויתרומם גם כבודם בזה ובבא ובכל אשר יפנו יצליחו ובזכות זה נזכה לגאולה שלמה במהרה אמון" (ס' דא גזירת אורייתא עמ' ח). "ועוד זאת רואין שכמעט כל אלו שמסירין זקנם זה למנהג קבוע לגדל בלורית ג"כ . . ובעוה"ר זה דרכו של היצה"ר לפתותם שזה לא נורא כ"כ דהרי אתה רואה שגם אחרים מגדלין כן, ולא יחשוב כלל כי כל אחד עליו ליתן דין וחשבון על מעשה עצמו ומה יענה ליום דין, והוא רחום יכפר עון ויתן בלב כל ישראל לשוב אליו ית' באמת ובלב שלם אמן סלה" (שו"ת קנין תורה בהלכה ח"ג ס"ח סק"ג).

השמטה

קרח הוא - טהור הוא

יודעים דברי ס' ראשית חכמה (שער האהבה פי"א): "שער הראש בבחור הם כחות הדין, וטוב לגלחם.. והיא סוד ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא, טהור הוא" [ראה הערת המהדיר לראשית חכמה השלם שם, שהכוונה אפילו באדם צעיר, ע"ש].

לע"נ

אדוני אבי היקר באנשים

אוהב ואהוב על הבריות

מוכתר במעלות ובמידות תרומיות

רודף צדקה וחסד

ר' זאב וואלף ב"ר יצחק ע"ה

ווינער

נלב"ע ש"ק פ' יתרו, כ' שבט תשע"ו

תנצב"ה

